

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Aqvæ Vitæ, De Fontibvs Salvatoris. hoc est, Doctrina Evangelica De Meditatione mortis

Kispenning, Henricus

Antverpiæ, 1583

Liber Primvs. Meditatio Mortis ab humanæ vitæ calamitatibus & ærumnis,
fragilitate & breuitate: Vnde Calamitates, Morbi, Mors: Quid de iis
sentiendum: Quomodo ingruente morte præparandus ad salutarem ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46214](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46214)

LIBER PRIMVS

SIVE

MEDITATIO MORTIS,

AB HVMANAE VITAE CALAMITATIBUS & ærumnis, fragilitate & breuitate: Vnde Calamitates, Morbi, Mors: Quid de iis sentiendum: Quomodo ingruente morte præparandus animus ad salutarem & fœlicem exitum: Quæ verissima ac firmissima Consolatio in terrore mortis: & , Quis optimus moriendi modus.

De Calamitatibus & Ærumnis huius Vitæ.

AGNÆ sunt & graues vite CAPVT I.

huius Calamitates & Ærũna.

Et qui intuetur in miserrimam

illam humana Natura condi-

tionem, in terrores & cruciatus

animi & corporis, in calamita-

tes & pericula, quibus totum

genus humanum affligitur &

meratur; non potest non animo toto cohorrescere. Vita

nanque hæc, si rectè inspiciatur, non est Vita, sed mera

Calamitas. O vtinam, inquit D. Hieronymus, si in ta-

lem possemus ascendere speculam, de qua vniuersam sub

pedibus nostris terram cerneremus: iam tibi ostenderem

totius orbis ruinas: gentes gentibus, regnis regna collisa:

alios torqueri, alios necari: alios absorberi fluctibus, alios

ad seruitutem trahi: hic nuptias, ibi planctum: alios

R 2 nasci,

Hieron. in
Epitaphio
Nepotia.

naſci, iſtos mori: alios aſſuere delitiis, alios mendicare. Et conſtat nullum eſſe hominem, quantumvis fortunatum, quin humanos omnes caſus, qui in longam vitam incurſſere poſſunt, metuere oporteat: nempe, egeſtatem, infamiam, odium, luctus ſuorum, exilium, carceres, & ſimiles. Quibus connumeraſſanda ſunt, fulmina, terra concuſſiones, maris exundationes, bella, latrocinia, homicidia, rapina, veneficia, variaq; morborum forma: in quibus permulti tam ſunt horrenſi & cruciabiles, ut ad ſolam mentionem homo expanſeſcat. Omnino oportet eum, qui homo eſt, omnia expectare: cuius enim accidere poteſt, cuiquam quod accidit. Præter hæc autē, aliàs etiam, Mors corpus in cinerem redactura, ſingulis momentis eſt expectanda: qua nulli parcit ætati, ſexui vel ordini: qua mille modis quotidie miſeros homines rapit.

Iam in iis, qua nobis bona videntur, quantum admixtum eſt mali: quanto plus habent fellis quam mellis! Ingens eſt gaudium, poſteaquam homo natus eſt in mundo: at quam miſeranda eſt Natiuitas? quantis malis expoſita Infantia: qua quid aliud eſt, quam ploratus perpetuus? Hinc expectatur effloſcens Adoleſcentia: at quot obnoxia eſt iniuriis & inſidiis? Quot curis diſtracta eſt Virilis ætas? quam calamitoſa Senectus? in quam velut in ſentinam deſluit, quicquid in corpore incommodorum poteſt excogitari. Recte proinde Solon cum Cræſo de humane Vitæ miſeriis diſputans, addidit: Hoc totum quod eſt homo, eſt Calamitas. Ad eundem modum & Seneca, ſi velis, inquit, credere altiùs veritatem intuentibus, Omnis vita ſupplicium eſt. In hoc profundum inquietumq; proiecti mare, alternis aſtibus reciprocum, & modo alienans nos ſubiectis incrementis, modo maioribus damnis deſerens, aſidueque iactans, nunquam ſtabili conſiſtimus loco: ſemper timemus in hoc tam procelloſo;

celloso, & in omnes tempestates exposito mari. nauigan-
 ribus nullus portus, nisi mortis. Quod diuina etiam Scri-
 ptura testatur, dicens: Homo natus de muliere breui Iob 14.
 viuens tempore, repletur multis miseriis. Qui quasi flos
 egreditur & conteritur, & fugit velut umbra: & nun-
 quam in eodem statu permanet. Ideo quam primum ho-
 mo in lucem editur, lachrymari incipit: futuras per om-
 nem vitam miseriis praesagiens atque deplorans. Hoc
 principio edimur: huic omnis sequentium annorum ordo
 consentit. Quam ob causam Thraces luctu lamentisq;
 nascentes excipere, exeuntes verò è vita gaudio gratu-
 lationibusq; prosequi solebant. Perpendebant nanque,
 quantas puero hunc mundum ingresso perpeti necesse es-
 set calamitates: à quibus vita functus liber existeret.

Ad haec incommoda accedit, quod merito optimum
 quæque mouere debet: videlicet, quòd haec vita perpe-
 tuis obnoxia sit peccandi periculis. Etenim cum auaritia
 nobis, cum impudicitia, cum ira, cum ambitione congres-
 sio est: cum carnalibus vitiis, cum illecebris secularibus,
 assidua & iugis & molesta est lucta. Obsessa mens homi-
 nis, & undique diaboli infestatione vallata, vix occur-
 rit singulis, vix resistit. Hic enim tanquam leo rugiens
 circuit, querens quem deuoret: & anima nostra laqueos
 ponit, nunc quidem aperte & violenter, nunc occultè &
 fraudulentè, semper autem malitiosè & crudeliter nos
 impugnans & persequens. Et Caro domesticus nobis ho-
 stis est, semper aduersus Spiritum concupiscens: quem
 nec fugere possumus nec fugare: circumferre illum neces-
 se est, quoniam alligatus est nobis. Itaq; quò diutius quis
 in hac vita fuerit, tantò magis oneratur sarcina peccato-
 rum: nullus enim dies sine nostro peccato praeterit. Pro-
 pterea exclamat Apostolus Paulus, Infelix ego homo,
 quis me liberabit de corpore mortis huius?

Cyprianus
 Serm de
 Mortalitate.

1. Pet. 5.
 Bernard. ser.
 3. de 7. pani-
 bus.

Gal. 5.

Ambros. de
 Bono mor-
 tis. cap. 2.

Rom. 7.

De Calamitatibus atque etiam Morborum causa: & quo nobis, & quare immittantur: tum quoque, quomodo in iis nos gerere debemus.

CAP. II.

Sapientes huius mundi semper mirati sunt, cur hæc præstans hominum natura, tam Diuinis donis ornata: ingenio, intellectu, memoria, & similibus: tot erumnis & periculis, publicis & priuatis, quorum magnitudo & atrocitas nec oratione percenseri, nec lachrymis satis deplorari possunt: denique etiam Morti, quæ omnes sine discrimine tollit, exposita sit. Verum sola Ecclesiæ Doctrina, horum ingentium malorum causam indicat fuisse Peccatum: ac totam illam erumnarum molem Natura humana propter peccatum impositam. Nam si primi parentes non peccassent, nullæ calamitates fuissent aut æruinæ, nulli labores aut dolores, nulli morbi vel defectus. Posteaquam verò homo in Deum peccauit, pœna quoque peccati secuta est. Vide librum Genes. cap. 3. A peccato igitur vitæ huius Calamitates & ærumnæ, Morbi etiam & defectus: denique Mors ipsa, quam ideo S. Paulus rectè peccati stipendium appellauit: utramque mortem significans, temporariam & æternam. Et nunc quoque sæpenumero morbos delictis nostris attrahimus vel augemus: nec rarò etiam mortem acceleramus.

Rom. 6.

Proinde de iis ita sentiemus: nempe, quòd à Deo nobis, quamquam rectè propter peccata nostra irato, maxime tamen propitio immittantur. Reuera enim Deus, qui quem corripit, diligit: quando corripit, ad hoc corripit, ut emendet: ad hoc emendat, ut seruet. Ego, inquit, quos amo, arguo & castigo. Emulare ergo, & penitentiam ago. Quam ob rem hoc magni esse benefici iudicium, S. Scriptura pronunciat: videlicet, ne cum dies iudicii aduenerit, in plenitudine peccatorum, & peccatis nostris

Cyprian. lib. 4. Epistola 4. Apoc. 3.

2. Mach. 6.

nostris in finem deuolutis, ita demum Deus in nos vindicet. Itaq; in Calamitatibus, vt etiam in Morbis, culpam agnoscere, veniamq; à Deo petere debemus: et cum Propheta regio clamare, *Iustus es Domine, & rectum iudicium tuum.* Sic MAVRITIVS IMP. spectator simplicij dulcissimorum liberorum, & necis charissima coniugis, oculis in calum sublatis, cum ipse iam quoque trucidandus esset, exclamauit: *IUSTVS ES DOMINE, ET RECTVM IVDICIVM TVVM.* In tantis doloribus & arumnis Dei iustitie laudem tribuit: quia se iuste puniri propter peccatum intellexit. Testimonium autem diuini erga nos Amoris est, quoties aduersis concutimur & calamitatum procellis iactamur. *Beatus ergo homo, qui corripitur à Deo.*

Psal. 118.

Heb. 12.

Iob 5.

Aliquando autem Deus calamitatibus nos & morbis affligit: vt nobis tanquam filiis in gratiam receptis, disciplinam imponat, fidemq; nostram exerceat, & occasionem pie viuendi praebeat. Adde & hoc: vt desiderium Vitae aeternae in nobis accendat. Vt enim secundo vento, & aëre tranquillo navigantes, vertimur ad comestationes & fabulas: & securi periculorum, nunc lusibus & iocis, nunc ocio & somno tepus terimus: Si verò atrox repente exoriatur tempestas, si strideant vento rudetes, si malus curuetur, si frangatur clauus, tum demum Diuinam opem poscimus: ita secundis rebus ascitantes ac supini rapimur ad socordiam & voluptates: aduersis monemur officij. Quàm horribiliter labitur & peccat David Rex, rebus secundis: at quàm est pius, quàm ardens in precatione, rebus aduersis & cruce pressus? Et enim rebus secundis fit adulter, & tradit sanguinem innocentis Vria: numerat populum, alijsq; peccatis Deum offendit: in calamitatibus verò praestantissimos componit Psalmos, & orat. Ideò dicit: *Bonum mihi Domine, quod*

Vide Euseb.
Eccl. Hist.
lib. 7. ca. 2042. Reg. 11.
2. Reg. 24.

Psal. 218.

B 4 humilia-

4. Reg. 21.

humiliaſti me. Sic Manasseſ inſtituit cultum idolorū: ac ſe & urbem totam Hieruſalem polluit ſanguine innoxio, abſq; peccatis ſuis, quibus peccare fecit Iudam, ut facerent malum coram Domino: abductus autem in captiuitatem, poſtquam coanguſtatus eſt, orauit Dominum Deum ſuum; & egit pœnitentiam valde coram Domino. Deprecatusq; eſt eum intentè. Itaq; veriſſima eſt ſententia: Mala que vos hic premunt, ad Deum ire compellunt. Ad hæc inueniuntur adeo voluptatibus ac rebus terrenis dediti, ut ſi ſemper commoda valetudine, & ſucceſſibus fœlicioribus uti poſſent, Domino Deo ſuis domicilium Calum libenter relinquerent: at verò, cùm in morbos graues & diuturnos, aut alias calamitates incidunt, aliter adſciantur: & pertaſi præſentis vitæ ærumnoſe, ad alteram omnis miſeria expertem anhelare incipiunt. Unde in Oſee dicit Dominus: Ego ſepiam viam tuam ſpinis, Et in Michaa: Surgite, & ire, quia non habetis hic requiem.

1. Paral. 33.

Deus ergo, ut peccatores ad emendationem corripit: ita bonos, quos diligit, aſſiduis ſapè laboribus ad uſum virtutis exercet: nec eos caducis & mortalibus bonis corrumpi ac deprauari ſinit. Unde cùm rebus aduerſis vexamur ac premimur, morbiſq; conſiſtamur: tum maximè gratias agere indulgentiſſimo patri debemus, quod corruptelam noſtram non patitur longius procedere, ſed plagis & verberibus emendat: ac nos Patria meminiffe cœleſtis, & terrena deſpicere, atque ad beatam illam & immortalẽ Vitam ſuſpirare cogit. Sic Deo ille charus Iob, cùm facultates omnes, ac liberos, ipſam etiam corporis valetudinem amiſſiſſet, non id ſolum patienter tulit, verum etiam hoc nomine Deo gratias egit, dicens: Sit nomen Domini benediſſimum. Si bona ſuſcipimus de manu Dei, mala quare non ſuſcipiamus? Cuius

Oſee 21.

Michaa.

Laſant. lib.

3. cap. 23.

Iob 1. & 2.

etiam

etiam exuberantior in eo conspicitur bonitas: quod non plus nostris humeris imponit, neque diutius, quam ferre valeamus: sicut Apostolus Paulus dicit, Fidelis autem Deus est, qui non patietur vos tentari, supra id quod potestis: sed faciet etiam cum tentatione proventum, ut possitis sustinere. Ad haec, de paterno eius erga nos affectu nihil omnino hesitantes, sic semper compositi sumus, ut quicquid imponit nobis Deus, lubenti & alacri animo feramus: utq, sine diutius in terra commorari nos velit, sine excedere hinc in vitam meliorem iubeat: nostra semper voluntas Diuine voluntati consentiat. Hoc Dominus & Magister noster Iesus Christus, suo nos exemplo docuit: qui appropinquante vite sua fine, tristis ac mœstus, (ut declararet humana natura, quam propter nos assumpserat, veritatem) procidit in faciem suam, orans & dicens: Pater mi, si possibile est, transeat à me calix iste. Veruntamen non sicut ego volo, sed sicut tu. Et iterum orauit dicens: Pater mi: si non potest hic calix transire, nisi bibam illum, fiat voluntas tua. Qui etiam nos orare docuit: Pater caelestis, Fiat voluntas tua. Notum quoque est illud, 1. Reg. 111. Dominus est: quod bonum est in oculis suis, faciat. Et illud Davidis: Praesto sum, faciat quod bonum est coram se.

1. Cor. 10.

Mat. 26.

Mat. 6.

2. Reg. 15.

De Morte naturali, seu corporali: Quid, & vnde sit.

Mors naturalis siue corporalis, sequela morborum est. Ea autem nihil aliud est, quam corporis animaeq, dissolutio. Anima nanque vitam adfert corpori: inde omnium operum naturalium in corpore humano perfunctio: nec aliter quam Sol lucem diei, vitam tribuit carni, cum venerit: mortem efficit, cum recedit. Ita vero Deus humanam naturam condiderat: ut nec morbis, nec mortalitati esset obnoxia: vnde nec senio corrumpi, nec

CAP. III.

Lactant. de

Opif. Dei.

cap. 4. Et,

Diu. Inst. li.

2. cap. 13.

B 5 morbis

August. de
 Spiritu & a-
 nima. ca. 43.
 Genes. 2.
 August. de
 Ciuit. Dei.
 lib. 13. cap. 14
 Sap. 1. & 2.
 Rom. 5.
 August. de
 Ciuit. Dei.
 lib. 12. cap.
 21.
 Eccl. 40.
 Psal. 77.
*morbis frangi, nec morte poterat dissolui, quandiu à pec-
 cato libera permanebat. Dixerat enim Deus: Ex omni
 ligno Paradisi comedere: de ligno autē scientia boni & ma-
 li, ne comedas. In quacunque enim die comederis ex eo,
 morte morieris. Manducauit Adam, & peccauit: spon-
 te deprauatus, inſteq; damnatus, deprauatos damna-
 tosq; genuit. Ideo S. Scriptura dicit: Deus mortem non
 fecit. Et, Deus creauit hominem inexterminabilem, &
 ad imaginem similitudinis suae fecit illum. Inuidia autem
 Diaboli, mors introiit in orbem terrarum. Et Aposto-
 lus Paulus ait: Per unum hominem peccatum in hunc
 mundum intrauit, & per peccatum mors: & ita in om-
 nes homines mors pertransiit. Hinc ergo, ut capite proxi-
 mo quoque ostendimus, Calamitates & arumnae: hinc
 Morbi, & iugum graue Mors naturalis. Quare, si pri-
 mi parentes in sua integritate, in qua erant conditi, per-
 seuerassent: nulla fuisset Senectus, aut Mors: sed ubi
 tēpus illud quo in terris viuere debuissent, homines com-
 pleuissent, in conspectum transissent Angelicum, sine
 morte media, beatam immortalitatem sine ullo termino
 consecuti. Nunc ergo Mortem nullus hominum euadere
 potest: ab opulentissimo Rege vsque ad pauperrimum
 mendicum. Sicut in Ecclesiastico dicitur: Occupatio ma-
 gna creata est omnibus hominibus, & iugum graue super
 filios Adam, à die exitus de ventre matris eorum, vsque
 in diem sepulturae in matrem omnium: ab eo qui residet
 super sedem gloriosam, vsque ad humiliatum in terra &
 cinere: ab eo qui utitur hyacintho, & portat coronam,
 vsque ad eum qui operitur lino crudo.
 Nihil hic profunt sapiētia, robur, diuitiae: quod exem-
 pla testantur. Vbi Salomon sapientissimus, pariterq; di-
 tissimus? Vbi Samson fortissimus? Vbi Reges & Impe-
 ratores vniuersi? Mors omnes abstulit. Defecerunt in
 vani-*

vanitate dies eorum: & anni eorum cum festinatione. Nulla resistere potuit sapientia, nulla fortitudo, diuitia nulla. Sed nec Sanctorum quenquam Deus immunem ab hac esse voluit: non Abrahamum fidelem: non Moysen familiariter dilectum: non Dauidem, virum secundum cor suum: non è Prophetis quenquam, neque Ieremiam quidem, sanctificatum aniequam natum: non Ioannem Baptistam, quo maior inter natos mulierum non surrexit: non aliquem ex Apostolis: non matrem filij sui unice dilectam & præelectam. Qui & ipsi unigenito filio suo non pepercit: sed pro nobis omnibus tradidit illū in mortem, mortem autem crucis, omnium ignominiosissimam. Statutum est hominibus semel mori: & cum illa moriendi necessitas aduenerit, migrandum est. Natus es homo, inquit Augustinus, moriturus es: quò ibis vt non moriaris? Ergo cum moriturus es, quà euadas non habes: hodie sit, cras sit, futurum est: debitum est, reddendum est. Ac proinde Propheta Dauid, Mortem rectè Viam vniuersæ terre appellat: qui aliàs etiam dicit: Quis est homo qui viuet, & non videbit mortem? Et Salomon, Nemo est, inquit, qui semper viuat: & qui huius rei habeat fiduciam. Hinc Syrach quoque sic loquitur: Noli metuere iudicium mortis. Memento quæ ante te fuerunt, & quæ superuentura sunt tibi: hoc iudicium à Domino omni carni.

Genes. 25.
Num. 12.
Deut. 34.
1. Reg. 13.
3. Reg. 2.
Matt. 11.
Marc. 6.
Rom. 8.
Phil. 1.
Heb. 9.

In Ioannem
Tracta. 43.

3. Reg. 2.

Ecl. 41.

De Morte Spirituali animæ, mala: quæ vera
Mors est.

INsuper & alia Mors est, quam incurrit homo peccando: nempe, Mors animæ: mors omnium tristissima, & alterius, puta corporalis, imò etiam æterna, causa primaria. Hac est, in qua deseruit animam eius Deus. Ea significata est verbis eius, quando timore deambulantis sese

CAPVT
IIII.

August. de
Ciuit. Dei,
lib 13. ca. 15.

sese

Genes. 3. se se abscondenti homini dixit, Adam ubi es? non utique ignorando querens, sed increpando admonens, ut attenderet ubi esset, in quo non esset Deus. Cum verò iam corpus anima ipsa deseruit etate corruptum, & senectute confectum, venit in experimentum mors altera, de qua Deus peccatum adhuc puniens homini dixerat, Terra es, & in terram ibis. Mors igitur anime fit, cum eam deserit Deus: sicut corporis, cum id deserit anima. Ergo utriusque rei, hoc est, totius hominis mors est, cum anima à Deo deserta deserit corpus. Ita enim nec ex Deo vivit ipsa, nec corpus ex ipsa. Huiusmodi autem totius hominis mortem illa sequitur, quam SECUNDAM MORTEM diuinorum eloquiorum appellat auctoritas. De qua infra, libro VI. cap. X. copiosius dicemus.

Quemadmodum ergo Anima est vita corpori: ita Deus est vita anime. Hac vita, qua Deus est, cum peccamus, priuamur: peccatum enim nos à Deo seiungit: uti ex historia Adæ lapsi manifestum est. Et in Esaiâ scriptum est: Iniquitates vestra diuiserunt inter vos & Deum vestrum. Est itaque infelix omnino mors, anima mors in peccatis: quippe, qua separat à Deo, qui fons est vite: ideoque homini Christiano modis omnibus detestanda. Hic verè usurpari potest vox illa: Siccine separas amara mors? Proinde in hoc incumbendum; ne carni viuamus, & peccato consentiamus. Sic enim docet Apostolus in epistola ad Romanos: Si secundum carnem vixeritis, moriemini: si autem Spiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis. Ideo etiam de vidua loquens, qua in delitiis est, Viuens, inquit, mortua est. De hoc mortis genere intelliguntur & hæc Scriptura loca: Anima qua peccauerit, ipsa morietur. Os quod mentitur, occidit animam. Homo occidit quidem per malitiã animam suam. Concupiscentia cum conceperit, parit peccatum: peccatum

August. de
Cuitat. Dei.
lib. 13. ca. 2.

Esa. 59.

Psal. 36.
Jerem. 1.
1. Reg. 15.

Rom. 8.

1. Timoth. 5.

Ezech. 18.

Sap. 1.

Sap. 16.

Iacob. 1.

tum

tum verò cum consummatum fuerit, generat mortem.

Sed deplorandum est preposterum nostrum studium, qui hac in re prorsus pueri efficiamur sensibus. Pueri enim parui larvas quidem timent, ignem verò non timet: sed si ad lucernam lumen habentem portari contingat, inconsideratè manum immittunt lucernæ ac flammæ: & contemnendam quidem personam horrescunt, at verè timendum ignem non timent. Sic quidem & nos timemus mortem, quæ est larva contemptu digna: peccatum verò non timemus, quod est verè timendum. Rectè proinde D. August. ait: Mors quam timent homines, separatio est anima à corpore: mors autem vera, quam non timent, separatio est anima à Deo. Et plerumque cum timent ipsam, quæ separat animam à corpore, incidunt in illam, ubi anima separatur à Deo. Imò autem detestandam hanc, quam fugere meritò debemus, mortem, toto sepe conatu insequimur: nec desistimus, donec eam apprehenderimus: at verò corporis mortem non modo pro virili fugimus atque fugamus, sed etiam diris execramur: quin etiam nomen nos eius offendit. Atqui mors anima horribilior est incomparabiliter. Mors etenim corporis TRANSITVS EST VNIVERSORVM: qua si constanter transeas, (ait D. Ambrosius) transitur à corruptione ad incorruptionem: à mortalitate ad immortalitatem: à perturbatione ad tranquillitatem. Vnde & Paulus eam lucrum aestimat. Mihi, inquit, viuere Christus est, & mori lucrum. Lucrum quippe est, fugisse deteriora, & ad meliora transisse. At anima mors in perpetuas nos adducit miseras, nempe eterna damnationis: quæ quàm sit futura intolerabilis, non valet homo explicare sermone.

Chrysoft.
Hom. 5. ad
pop. Antioch.

August. in
Psal. 48.

De Bono
mortis. cap.
4.
Philip. 1.

De

De Morte Spirituali animæ, bona: quæ fit vitiorum mortificatione.

- CAP. V. **I**Nfelici anima morti, quæ fit dum in peccatis moritur, quamque eterna mors sequitur; opponitur beata illa mors, votis omnibus exoptanda: quæ consistit in vitiorum mortificatione: ad quam Apostolus Paulus in epistola ad Romanos, cap. vi. plurimis, usque gravissimis verbis nos hortatur. Et ad Coloss. scribit: Mortificate membra vestra, quæ sunt super terram: fornicationem, immunditiam, libidinem, concupiscentiam malam, auaritiam, &c. Sic etiam ad Corinth. Pro omnibus, inquit, mortuus est Christus, ut & qui viuunt, iam non sibi viuât, sed ei qui pro ipsis mortuus est, & resurrexit.
- Coloss. 3.
2. Cor. 5.
1. Pet. 2.
1. Pet. 4.
- In eandem sententiam & Apostolus Petrus dicit: Christus peccata nostra ipse pertulit in corpore suo super lignum, ut peccatis mortui iustitia viuamus. Et iterum: Christo igitur passo in carne, & vos eadem cogitatione armamini. quia qui passus est in carne, desijt à peccatis: ut iam non desiderijs hominum, sed voluntati Dei quod reliquum est in carne viuat temporis.

Sed in hoc moricudi genere peruersum valde cernere licet hominis affectum. Cum enim in eo, quilibet in Christo renatus, totis quotidie viribus se exercere debeat, iuxta illud quod scriptum est: Beati mortui, qui in Domino moriuntur: tamen videas plerosque nihil minus cogitare, quam ut peccato moriantur: quin potius magno impetu in vitiorum voragine precipites ferri: adeo mortales mortis operibus delectamur.

Apos. 14.

Si quis igitur roget, utrum bonum sit mors naturalis, an malis? Respondebimus, qualitatem eius ex vita ratione pendere. Nam sicut vita ipsa bonum est, si cum virtute viuatur: malum, si cum scelere: sic & mors ex

Lactan diuinar. Instit. lib. 3. cap. 19

præ-

preteritis vita actibus ponderanda est. Ita sit, ut si vita in Dei religione transacta sit, mors malum non sit: quia translatio est ad immortalitatem. Sin aliter, malum sit necesse est: quoniam ad aeterna supplicia transmittit. In quam sententiam & D. Augustinus inquit, Mors mala putanda non est, quam bona vita precesserit. Studeamus ergo, quantum possumus, Deo iuuante, carnem nostram cum vitijs & concupiscentijs crucifigere: & expoliare nos veterem hominem cum actibus suis: renouari autem spiritu mentis nostrae, & induere nouum hominem qui secundum Deum creatus est, in iustitia & sanctitate veritatis: ut possimus semper cum Christo viuere. Opera pretium fuerit hoc loco, Summam quandam fidei & vite Christianae addere: ex qua tanquam Tabula inspecta quilibet discat, quid credere, quomodo vitam pie ac Christiane institueret: nimirum ut venientem mortem latus & alacer excipiat, & ad immortalem vitam transeat. Creatus est ergo homo ad Dei imaginem & similitudinem, ut Conditorum suum cognosceret, cognitum amaret & coleret: tanto utiq; ardentius & religiosius, quanto mirabilius se ab eo esse conditum inteligeret. Prius est Deum scire: consequens colere. In duobus nominibus una vis est: quamuis diuersa esse videatur. Alterum enim positum est in sensu, alterum in actu. sed tamē similia sunt duobus riuis vno fonte, nempe Deo manantibus.

Cognoscitur autem Deus ex ipsa mundi machina: sicut Apostolus dicit, Inuisibilia Dei, à creatura mundi per ea quae facta sunt intellecta, conspiciuntur: sempiterna quoque eius virtus & diuinitas. Nam si quis animo suo contempletur Mundi vniuersi vastum hoc opus & amplum: tum partes eius, calum, terram, aquas miro ordine distinctas: hinc partium singularum ornatu,

De Ciuitat.
Dei. lib. 1.
cap. 11.

Galat. 5.

Coloss. 3.
Ephes. 4.

Lactan. lib.
4. cap. 4.

Rom. 1.

splendorem & magnificentiam: in aquis, vasta aquoris spatia, diuersam fontium & fluuioꝝ naturam, infinitas animantium in illis degentium formas: in terra verò tot arbores, herbas, flores, fructus, tot animantium species: & luminaria in firmamento cali: qua diem, noctem,

Gen. 1. & 8. æstatem, hyemem, sementem & messem, frigus & æstiu, serenitatem & pluuiam nobis reddunt, unde etiam postea omnis generis prouentus uberrimè è terra & aquis ad nos redeunt: hæc, inquam, qui intuetur, non potest nõ iudicare unum aliquem esse supremum, potentissimumque, qui ea condiderit, distinxerit & exornauerit. Ideo

Iob 11. Psalmista dicit: Cali enarrant gloriam Dei, & opera manuum eius annunciat firmamentum. Et S. Iob, Interroga, inquit, iumenta, & docebunt te: & volatilia cali, & indicabunt tibi. Loquere terra, & respõdebit tibi, & narrabunt pisces maris. Quis ignorat quòd omnia hæc manus Domini fecerit? Sic quoque Apostolus Paul.

Acto. 14. Deus uiuus, ait, qui fecit celum & terram, & mare, & omnia que in eis sunt, non sine testimonio semetipsum reliquit, benefaciens de calo, dans pluuias, & tempora fructifera, implens cibo & letitia corda nostra. Ad hæc, clarè cognoscitur Deus ab admiranda rerum humanarum administratione & gubernatione. Videmus constitui politias: leges salutare sapienter condi: ordines hominum prudenter distingui, ut alij præsent, alij pareant: bonis decerni premia, malis supplicia inferri: atque ita ciuilem societatem, inque ea honestatem conseruari. Videmus item Respub. & Imperia, quamdiu rectè & legitime ordinantur, consistere & incrementum capere: contra, quando non rectè administrantur, labefactari & concidere. Quæ omnia ita fiunt non casu aut temere: sed Deo haud dubiè suauiter disponente.

Quin & anima nostra testimonio Deus comproba-

Iob 36.
Sap. 8.
Tertul. in
Apol. cap.
17. Eadem
penè verba
habet Cy-
prian. in
Tract. de
Idol. vani-
tate.

tur: qua licet carcere corporis pressa, licet institutionibus
pravis circumscrip̄ta, tamen Deum nominat solum: quia
proprie verus hic vnus Deus, bonus & magnus. Et, quod
Deus dederit omnium vox est: Iudicem quoque conte-
statur illis, Deus videt, Deo commendo: & Deus mihi
reddet. O testimonium anime naturaliter Christiane!

Ceterum, vt Deum esse, manifeste possumus intelli-
gere: ita quid sit Deus, mens nulla potest concipere. Est
enim maius quiddam, quam quod non dicam verbis ex-
primiti, sed vlllo ingenio quamlibet sagaci queat compre-
hendi. Itaq, recte scripsit Augustinus: Deus ineffabilis
est: facilius dicimus quid non sit, quam quid sit. Quæris
quid sit? Quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec
in cor hominis ascendit. Quid quæris vt ascendat in lin-
guam, quod in cor non ascendit? Verum hic nobis diui-
na consuluit providentia: nam vt vna & vera Diuini-
tas agnoscat, inuocetur, & colatur, patefecit semet in
Scriptura, quantum nobis cognoscere necesse est: cui oportet
attendere, tanquam lucerne luceti in caliginoso loco:
donec ad illud celeste Regnum peruenerimus, in quo sese
propius clariusq, contemplandum nobis Deus præbebit.
Non ergo longius progrediendum, sed intra terminos
diuina Scriptura consistendum. Ea porro sit docet.

Exodi 111. Dixit Dominus ad Moſen: Ego sum qui
sum. Ait: Sic dices filiys Israël, Qui est, misit me ad vos.
Describitur hoc loco Diuina essentia, spiritualis, im-
mutabilis, & aterna: que nec initium habuerit, nec fi-
nem sit habitura. Discute rerum mutationes, inuenies
Fuit, & Erit: cogita Deum, inuenies EST. ubi fuit &
erit, esse non possit. Et Plato ethnicus existimauit illa nõ
ESSE, que oriuntur vt intereant, auſciant, senescant.
Id verò proprie dixit esse, quod æternum est, neque mu-
tabile, neque corruptibile: quod Dei proprium est.

C

Pro-

Augustinus
in Psal. 85.
Esa. 64.
1 Cor. 2.

1. Pet. 1.
1 Cor. 13.
2. Cor. 3.
1. Ioan. 3.

August.
Tract 38.
in Ioan.

Propheta David Psalmo CXLIII. Deum predicat
 magnum, laudabilem, potentem, magnificum, gloriosum,
 sanctum, mirabilem, terribilia opera edentem, bonum,
 iustum, clementem, misericordem, patientem, tardum
 ad iram, admiranda pietatis, misericordiam declaran-
 tem in omnibus operibus, obtinentem regnum gloriosum,
 & potens, & celebre, & eternum, sustentantem omnes qui
 corrumpunt, & subleuantem omnes elisos, implentem omne
 animal benedictione, exaudientem innocentes ipsum in
 veritate, perscientem piorum vota, custodientem omnes
 qui ipsum diligunt, exterminantem uniuersos impios.
 S. Paulus vocat Deum, Regem seculorum, immortalē,
 inuisibilem, solum sapientem, cui honor & gloria in secu-
 la seculorum: ex quo, & per quem, & in quo omnia: in
 quo uiuimus, & mouemur, & sumus. In una hac sim-
 pliciq; Deitate, distinctionem personarum existere, clarē
 istidem docet Scriptura sacra: nimirū Patrem esse Deū,
 filium quoque, & Spiritum sanctum: ita tamen ut in his
 tribus personis vnus dumtaxat Deus credatur, & cola-
 tur. De unitate habes Deuteronomij vi. Item, i. Para-
 lip. xvii. Esaiæ xlv. i. Corinth. viii. i. Timoth. ii. De
 Trinitate verò, Esaiæ xlviii. & lxi. Matthæi iii. &
 xxviii. ii. Cor. xiiii.

1. Tim. 1.

Acto. 17.

Sap. 1.
Genes. 3.Eph. 1.
Genes. 3.
Genes. 12. 12Psal. 88. 131.
Gal. 4.

Docent præterea diuina Litera, inuidia diaboli &
 Adæ inobedientia peccatum in hunc mundum intrasse:
 omnesq; in Adam, velut ex infecta radice trahentes ori-
 ginem, peccatores esse: nasciq; filios iræ. Itaque promissum
 esse Iesum Christum, (secundam in sanctiss. Trinitate personam) Saluatorem mundi, ipsi Adæ, & Abra-
 hæ, Dauidi ac reliquis Patribus: qui credentes à pecca-
 tis, & tyrannide diaboli liberaret. Christum autem
 Saluatorem mundi promissum, tandem in plenitudine
 temporis missum à Patre: ut verax abundantes gratia
 sua

sue diuitias, quas promiserat, exhiberet. Igitur Iesum Christum filium Dei venisse in hunc mundum, peccatores saluos facere: qui cepit predicare regnum Dei, dicens: Pœnitimini, & credite Euangelio, ac postea verus agnus & vera hostia poenas peccatis nostris debitas persoluens, nos à seruitute diaboli liberauit: Patri suo, vnicus Mediator Dei & hominum, reconciliauit: & in filios adoptatis Regni cœlestis hereditatem acquisiuit. Dedit & Spiritum Sanctum, quo credentes signati sumus: qui est pignus hereditatis nostræ. Necessarium autem est ad aternam salutem, vt illâ Incarnationem D. N. Iesu Christi, fideliter credamus. Hac est enim vita aterna, (inquit Christus in oratione sua ad Patrem) vt cognoscant te solum Deum verum, & quem misisti

18-
SVM CHRISTVM.
Et hac quidem de Dei cognitione: quem deinde Religionem munda & immaculata colere oportet, vt quem cognouimus Deum, eundem sicut Deum glorificemus & gratias agamus. Prædestinauit nos, ait Apostolus, in adoptionem filiorum, per Iesum Christum, in ipsum: Secundum propositum voluntatis suæ: in laudē gloria gratiæ suæ, in qua gratificauit nos in dilecto filio suo. Et rursum: Dei sumus factura, creati in Christo Iesu in operibus bonis, quæ præparauit Deus, vt in illis ambulemus. Porro his tribus, Fide, Spe, & Charitate, Deus potissimum colitur: & tria hæc sunt, quibus & scientia omnis, & Prophetia militat. Fidei enim vna & vera, Spei itē certa, qua salutem aternā expectamus, comes est indiuiduus Diuinus ille Timor, expellens peccatum: quo cum imbutus fuerit animus hominis verè Christiani, ita Deū reueretur, vt nihil velit earum rerum quas Deo ingratas esse constiterit, & quibus immensam illam Bonitatem offendat, nihilq; nolit, quod Deum velle intelligat, quia

C 2 potius

1. Tim. 2.
Mat. 4.
Mat. 10.

1. Tim. 2.

Rom. 8.

Eph. 1.
Athanasius.

Ioan. 17.

Iac. 1.

Rom. 1.
Ephes. 1.

Ephes. 2.

August. de
Doct. Christ.
lib. 1. ca. 17.

Sap. 1.

potius diligenti cura expetat & sequatur. Et cum sibi in animum induxerit, ea venerari & observare que Deo placere intellexerit: eaq; auersari & fugere, que eidem displicere cognoverit: statim ante acta non recte vite poenitentia ductus, Præceptorum Dei viam sibi proponit: cupiditatibus suis resistit, fortissimeq; seipsum vincit: atq; à mundanis & carnalibus operibus continens, iis que a Deo præcipiuntur studiis & actionibus curam omnem operamq; adhibet. Iam verò omnium Præceptorum diuinorum complementum esse Charitatem Dei & proximi, Christus ipse docet, cum inquit: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota virtute tua. Et, Diliges proximum tuum, sicut teipsum. In his duobus mandatis vniuersa Lex pendet & Prophetæ. S. Paulus quoque ait: Finis præcepti est Charitas de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta. Sic etiam Apostolus Petrus, cum præcipuas virtutes homini Christiano necessarias breuiter perstringeret, & tanquam in sertum odoriferum concinnaret: in quibus diuina consortes natura effecti, fugiētes eius que in mundo est concupiscentie corruptionem, toto vite curriculo nosmet exercere debemus, scribit: Vos autem curam omnem subinferentes, ministrare in fide vestra virtutem, in virtute autem scientiam, in scientia autem abstinentiam, in abstinentia autem patientiam, in patientia autem pietatem, in pietate autem amorem fraternitatis, in amore autem fraternitatis charitatem. Exorditur pulcherrimam hanc coronam à Fide, quòd sine fide impossibile sit placere Deo: claudit autē eam Charitate, quia consummatio est bonarum omnium actionum: que si abest, nullus est amor fraternus, euanescit pietas, non est patientie locus, sordescit temperantia, obscuratur scientia, & virtus omnis staccescit. Quin & Fides & Spes sine Charitate

Mat. 22.

1. Tim. 1.

1. Pet. 1.

Heb. 11.

tate

rate vana sunt. Hac ergo si nobiscum adsint & superent: 1. Peti. 1.
 non vacuos, nec sine fructu nos constituent in Domini no-
 stri Iesu Christi cognitione. Et abundanter ministrabi-
 tur nobis introitus in aeternum regnum D. N. & Salua-
 toris Iesu Christi. Proinde meminerimus hic aduenas nos 1. Peti. 1.
 esse & peregrinos: & abstinentes à carnalibus desideriis,
 qua militant aduersus animam, sobrie & iuste & pie Tit. 1.
 viuamus in hoc seculo, expectantes beatam spem & aduen-
 tam gloria magni Dei & Saluatoris nostri Iesu Chri-
 sti: semper mortificationem Iesu in corpore nostro cir- 1. Cor. 4.
 cumferentes, ut & vita Iesu manifestetur in corporibus
 nostris.

De Mortis memoria, sanis sæpè repetenda: qua
 valde conducit ad vitam piè Christianeque intiti-
 tuendam.

VT in Spiritualem animam mortem, malam, atq; eam **CAP. VI.**
 qua hanc consequitur Mortem secundam, hoc est,
 aeternam, non incidamus; sed cōtrà vitis et concupiscen-
 tiis moriamur, quò mortem corporalem letius excipia-
 mus: nihil aequè profuerit, atque frequenter de ea cogita-
 re: ut potè que momentis omnibus est expectanda, ac sæ-
 pe dum minimè cogitamus, adest, quam venientem nemo
 libenter excipit, nisi qui se diu ad eam preparauerit.

Quantum autem ad piè Christianeque, viuendum mo-
 menti adferat mortis memoria; ipsa docet experientia.
 Nihil enim hominem Christianum ita à peccato retra-
 hit, & ad vitam piè instituentiam extimulat, ut mortis
 humeris nostris incumbentis memoria: quòd simul suc-
 currant, qua de immortalitate animæ, deq; secuturo cor-
 poralem hanc mortem horribili Dei iudicio; denique &
 de æternis impiorum hominum & peccatorum Suppli-
 cijs litera Diuina tradunt. Vnde in Esaiâ Babylon ar- Isa. 47.
 C 3 **guitur,**

Thren. 9.

guitur, quòd recordata non sit nouissimi sui. Et Ieremias in Threnis, ubi sub nomine & imagine Hierosòlyma capta atque subuerse, peccatricis anima captiuitatem sanè miseram deplorat, has voces emittit: Sordes eius in pedibus eius: nec est recordata finis sui.

Ecl. 10.

Igitur si superbire incipimus, propter genus, formam, sapientiam, honores & diuitias, vel id genus alia Dei dona, veniatq; in mentem Mors obeunda: protinus cadunt alti illi spiritus, & nobis vsuuenit quod pàoni, qui pennas suas pulcherrimas laudatus expandens, ac gemmanzes colores superbè contemplans atque ostentans, mirum in modũ sibi placere videtur: sed pedes fuligineos aduertens, statim erectas demittit pennas. Ideo bene in Ecclesiastico dicitur: Quid superbit terra & cinis? Nimirum ad reprimendam nostram superbiam, mortis nobis cogitatio ingeritur, qua terra & cinere significatur: puluis enim sumus, & in puluerem reuertemur. Nam quis nostrũ sensu carnis inflatus, adeò longè extra se abscedere potest, ut nõ subito se intra se recipiat, imò in se contabescat: si seriò secum cogitet, quòd puluis sit, & citò in puluerem rediturus? Versabatur hoc illi ob oculos, qui inter seruos Dei maxime insignis, dicebat: Putredini dixi, Pater meus es: mater mea & soror mea, vermibus.

Thren. 3.

Iob 17.

Ad hac, si concitatur animus ad congerendum aurum & argentum, ad pradia, domos, & pretiosam supellectilem coemendam, occurrat autem menti mortis demum ventura memoria: ilico tanquàm sterquilinum, id quod antea mirabatur, aestimet oportet: quoniam, ut idem Iob ait, Diues cum dormierit, nihil secum auferet: aperiet oculos suos, & nihil inueniet. Statue enim tecum, & hoc certò persuasum sit animo tuo, cras moriturum te: num hodie sursum ac deorsum cursitabis, ut dilates possessiones tuas? Num vehementer anxius eris, ne vel ul-

Iob 17.

tineas

simus ille dies vita tua, absque questu transeat?

Non puto. Et quis est, qui dicere valeat: Crastinus dies Mat. 13.

illucescet mihi? Nescis o homo, nescis quando tempus sit.

Fortè hac hora dicitur tibi, Morere. Qua est enim vi-

ta tua? Vapor, qui ad exiguum tempus apparet, & dein-

ceps evanescit. Quid igitur, vel qua spe thesaurizas? Iac. 4.

An fortè putas, quod in abundantia vita cuiusquam sit? Luc. 12.

aut cum interierit dives, quod sumet secum omnia, &

descendet cum eo gloria eius? Age igitur, ubi sunt qui

paucis ab hinc annis argentum congregabant & aurum? Psal. 48.

Nonne reliquerunt alienis divitias suas? Vtique. Et Baruch 3.

enim omnes ut nudi effusi sumus in mundum: sic nudi

recedimus. Quare Apostolus Paulus ad Timotheum 1. Timot. 6.

scribit: Nihil intulimus in hunc mundum: haud dubiè,

quia nec auferre quid possumus. Et Ecclesiastes dicit: Ecclef. 5.

Sicut egressus est nudus de utero matris suae, sic reuer-

setur, & nihil auferet secum de labore suo.

Postremò si carnis curam in desiderius facere, eamq; Rom. 13.

delicatè nutrire delectat, subeat autem animum tristis

imago mortis haud dubiè paulò post oppetendae: refri-

gescet continuo estus ille, non aliter, ac si frigidam a-

quam ferventi infuderis. Hinc Augustinus inquit: Confess. lib. 6. cap. 16.

Nec me reuocabat à profundo voluptatum carnalium gurgi-

te, nisi metus mortis, & futuri iudicii tui: qui nunquàm

recessit de pectore meo. Et quid est caro nostra quamti-

bet delicatè habita, pasta & saginata, quam vermium Ecclef. 10.

esca? Sicut Scriptura dicit: Cum morietur homo, heredi-

tabit serpentes & bestias & vermes. Ergòne tantopere

nobis cura vermes erunt, ut nihil non faciamus, quo post

obitum nostrum & funera, lautiores hi & exquisitiores

epulas inueniãt? Sed sit hoc parum. Attollamus oculos, Rom. 8. Luc. 16.

& agnoscamus quòd carnis studium mors sit: & quidem

mors aeterna. Docet hoc dives ille epulo, qui purpura &

byſſo indutus, epulabatur quotidie ſplendide. Carnea
 ipſius depaſti ſunt vermes: qui de oſſibus ſuper eſt puluis,
 teritur pedibus. Anima ſepulta in inferno iacet: in
 ſtagno illo ſulphureo & igneo: ubi fumus tormentorum
 eius aſcendet in ſecula ſeculorum. Quis igitur hæc cum
 animo ſuo cogitans non ſpernat voluptates? maxime, cū
 poſt mortem ratio quoque exigetur a nobis, quod mo-
 mentanea illa bona tanti in hæc vita fecerimus: eiſq; non
 tam ad neceſſitatem noſtram ac proximi, quàm corporis
 voluptatem abuſi fuerimus.

Apo. 19. 20.
 21.

Leuit. 1.

In Leuitico legimus præcepiſſe Dominum, vt pluma
 auium que illi in holocauſtum offerebantur, projiceren-
 tur in locum, in quem cineres effundi ſolebant. Aues hoc
 modo Deo oblatae, ſunt Chriſtiani: qui non in quocunq;
 ſacrificium, ſed in holocauſtum, quod eſt totum incen-
 ſum, ſe debent quotidie ſummo Deo immolare. Pluma
 autem in altum volitantes, aueſq; ipſas in ſublime fe-
 rentes, ſunt diuitie, potentia, honores & voluptates, cæ-
 re ræq; mūdi vanitates: quibus homines efficiuntur elati,
 ſuperbi & inanes. Haſ præcipit Deus, vt in locum ci-
 neris projiciamus. Cinis vero pro fine, & rerum exitu ac
 interitu accipitur: eſt enim cinis id, in quod verſum eſt
 hoc quod antea fuerat. Quid voluit Deus hæc excellenti
 figura ſignificare, niſi vt rerum humanarum ſinem con-
 templemur: & id in quod tandem vertuntur, perpen-
 damus? vt memoriam diuitiarum, humane potentie &
 amplitudinis, ac voluptatis, cum cinere miſceamus: vt
 cum nobis mundus potentiam, honores & opes: caro vo-
 luptates & delitias: diabolus ad hæc obtinenda, tetra fla-
 gitia & nefaria ſcœlera ſuggeſſerit, & ante oculos po-
 ſuerit: ſtatim cinerem, in quem hæc omnia cōuertuntur,
 animo complectamur. In ſumma: facile contemnit om-
 nia, qui ſe ſemper cogitat eſſe moriturum. Platonis ſen-
 tentia

Hieron. in
 Epift. ad
 Paulinum.

sentia est: omnem sapientum vitam Meditationem esse mortis. Debemus ergo & nos, ait B. Hieronymus, animo premeditari, quod aliquando futuri sumus: & quod, velimus nolimus, abesse longius non potest.

In Epitaphio
Nepotiani.

De humanæ naturæ fragilitate, & vitæ breuitate,

Nihil homine fragilius: nihil vitreum aut fictile magis. Et vires omnes humana, quaticunque eas feceris, nihil habent firmi aut certi: contra autem, omnia frivola, caduca, & imaginaria videmus. Vnde S. Iob dicit: Homo natus de muliere, breui viues tempore, repletur multis miserijs. Qui quasi flos egreditur & conteritur, & fugit velut umbra: & nunquam in eodem statu permanet. Et propheta David, Homo, inquit, sicut fœnum: dies eius tanquam flos agri, sic efflorescit. Ad Esaiam dicitur: Clama. Et ait: Quid clamabo? Auditq; responsum diuinum: Omnis caro fœnum: & omnis gloria eius, quasi flos agri. Exiccatur enim fœnum, & cecidit flos: quia spiritus Domini sufflauit in eo. Aptè valde ad exprimendam Naturæ nostræ fragilitatem, floris ac fœni, quod suum facile perdit virorem, adhibetur similitudines. In illo quippe herbe virentis munere, imago est Vitæ humana: & Naturæ, conditionisque nostræ insigne quoddam spectatur, & speculum elucet. Verè omnis caro fœnum. Viret enim hominis gloria in carne, quasi fœnum: & quæ putatur esse sublimis, exigua quasi herba est, prematura ut flos, caduca quasi fœnum: germinat vitæ viriditatem in specie, non in fructu soliditatem: hilarioris vitæ quasi flos prætendens incunditatem, breviori spatio occasura: sicut herba fœni, quod priusquam euellatur, exarescit. Quæ cum firmitudo in carne, quæ salubritas potest esse diuturna? Hodie videas adolescentem validum, pubescentis ætatis virtute florentem, grata specie

CAPVT.
VII.

Iob. 14.

Psal. 104.
Esa. 40.

Ambros.
Hexam. lib.
3. cap. 7.

Psal. 128.

C 5

42 DE HUMANÆ NATURÆ FRAGILITATE, &c.

specie, suavi colore: crastina die tibi facie & ore mutatus occurrit, & qui pridie tibi laudatissimus decora forma visus est gratia, alio die miserandus apparet, agritudinis alicuius infirmitate resolutus.

Eccles. 12.

Ad Cyprianum in Psal. 89.

Iob 4.

2. Reg. 14.

Iob. 13.

Iob 9.

Esaiæ 38.

Corpus igitur hominis fictile vas est, rectè ab Ecclesiaste Hydris appellatum; corruptioni semper obnoxium, solutioni proximum, morti semper oportunum. quod etiamsi nulla aduersa infestat valetudo, senilis tamen aetas carpens consumit. Sicut enim, ait S. Hieronymus, mansuetis herba, & suis floribus vernans, delectat oculos contemplantium: paulatimq; marcescens amittit pulchritudinem, & in sanum quod conterendum est, vertitur: ita omnis species hominum vernat in paruulis, floret in iuuenibus, viget in perfecta aetatis viris: & repente dum nescit, incanescit caput, rugatur facies, cutis prius extenta contrahitur: & extremo fine, id est, senectute, vix moueri potest: ita ut non cognoscatur, quis prior fuerit, sed penè in alium commutetur. Ita demum, utpote domos habitantes luteas, ac terrenum habentes fundamentum, ut S. Scriptura dicit, omnes dissoluimur & corruimus: morimur, & quasi aqua dilabimur in terram, que non reuertuntur: & consumimur, tanquam vestimentum, quod comeditur à tinea. Huc spectare videtur, quod David Psal. lxi. de pariete inclinato & maceria depulsa scribit.

Et hac quidem de humana Natura fragilitate: nunc de Vita fugacitate & breuitate audi. S. Iob dicit: Dies mei velocius transierunt, quàm à texente tela succiditur: Et Ezechias Rex, Precisa est, inquit, velut à texente vita mea: dum adhuc ordiretur succidit me. Comparant vitam humanam cum tela staminis, que etiam in exordio facile scinditur. Sicut ergo tela à textore, cum voluerit, subito precipitur: ita enim vita hominis
media

medio sepe cursu, imò cursus initio, repente & præter expectationem abruptitur. Rursum idem Iob ita scribit: *Dies mei velociores fuerunt cursore. Pertransierunt quasi naues poma portantes: sicut aquila volans ad escam. Aptissima sunt similitudines: quibus celerrimus vite nostræ transitus significatur. Et Cursor quidem interdum diuertit: (aut Chrysost.) sed cursus vite cursor est, non requiescens. In Psalmo lxxxix. vita nostræ mirè fragilis & brevis, quæ vano plerumque labore consumitur, insigni imagine, nempe aranei tela eleganter depingitur. Nam tela aranei res est maximè fragilis, quæ leuissimo tactu mox dirumpitur: & sicut animalculum hoc magna sollicitudine telam sibi parat, atq; ob eam parandam sese totum eiuscerat, quæ tumè sepe leui momento perit: ita & homines pleriq; in conquirendis huius sæculi bonis, magno & inutili labore vitam consumunt, ac semet conficiunt: quibus cum fruturos se putant, subito hinc rapiuntur. In Psalmo autè cxlii. dicit Propheta Dauid hominem vanitati similem factum: hoc est, umbratilem, ac rem prope nihili: cuius dies sicut umbra prætereunt. Umbra namque ut perpetuo mutatur: ita mox etiam esse desinit. Ideo aliàs quoque dicit: *Dies nostri quasi umbra super terram, & nulla est mora.* Apostolus Iacobus scribit: *Quid est vita vestra? Vapor est ad modicum parens.* In libro quoque Sapientie dicitur, *Exiguum & cum radio est tempus vite nostræ: & transibit tanquam vestigium nubis: & sicut nebula dissoluetur, quæ fugata est à radio solis.* Item, *Umbra transitus est tempus nostrum.* Eodem libro scribitur, *superbiam & diuitiarum iactantiam præterire, non aliter atque Umbra, & Nuncium præcurrentem: & tanquam Nauem, quæ pertransit fluctuantem aquam.* Et spes impij, inquit, tanquam lanugo est, quæ à vento tollitur:*

Iob 9.

Serm. de
Adã, Sodo.
Achab, &
penitentia.

1 Paral. 29.

Iac. 4.
Sap. 2.

Sap. 9.

Osee 13.

tollitur: & tanquam spuma gracilis, qua à procella dis-
 spergitur: & tanquam fumus, qui à vento diffusus est: &
 tanquam memoria hospitis unius diei pratercuntis. Ad
 eundem modum in Osee de impijs dicitur: Erunt quasi
 Nubes matutina: & sicut Ros matutinus prateriens:
 sicut Pulvis turbine raptus: & sicut fumus de fumaria.
 Et quidem S. Scriptura hac sunt Testimonia. Porrò
 Sapientes quidam ethnici, felicitatem & vitam mor-
 talem, earumq; inconstantiam & breuitatem tam gra-
 uiter depinxerunt, ut non potuerint melius. Euripides
 dicit, huius vite felicitatem, unum duntaxat diem du-
 rare: & statim extingui, sed reprehenditur à Demetrio
 Phalereo, quòd non DIEM vnum, sed potius tēporis PVN-
 CTVM, dicere debuisset. Aristoteles aut apud Hypa-
 nim suuum bestiolas quasdam nasci, qua vnum diem
 viuunt. Ex his ergo hora secunda vel tertia pomeridia-
 na qua mortua est, prouecta etate mortua est: qua verò
 occidente sole, decrepita: eo magis, si etiam solstitiali die.

Plutarch.
Orat. conf.
ad Apollon.Tusc. Quest.
lib. 1.

Huic narrationi hac addit Cicero: Confer nostram lon-
 gissimam etatem cum aternitate, in eadem propemodum
 breuitate, qua illa bestiola, reperiemur Pindarus homi-
 nem VMBRÆ SOMNIVM vocauit. Umbra, cum nihil
 sit, tamen aliquid esse videtur: propterea Umbra som-
 niem dixit, quo nihil esse potest inanius. Eschylus VM-
 BRAE FVMI humanam vitam adsimilauit: res duas
 maximè nihili coniungens, ut planè quàm inanis sit hac
 vita, demonstraret. M. Varro, cum humanam vitam
 attentò considerasset; eaq; nihil vidisset fragilius, nihil
 fugacius, nihil inanius: rectè prouerbialiter dixit: HO-
 MO BVLLA. Bulla enim tumor est ille inanis, qui visi-
 tur in aquis, momento temporis enascens simul & eua-
 nescens. Nihil certè excogitari potuit, quod significan-
 tius, quàm nihil sit Vita nostra, exprimeret.

Atque

Atque hanc vitæ fragilitatē & fugacitatē quotidie
 conspiciamus, & re ipsa cōperimus. Maximā ætatis partē
 dormiēdo peragimus: infantia nō sentitur: iuuetus fugit,
 dum non aduertitur: senectus antequam expectatur,
 iam totum hominem occupauit. Et in his vitæ humana
 gradibus, conspiciamus sanē plerosque infantes in ipso se-
 rē limine vitæ morte extingui: alios in pueritia, nonnul-
 los in ipso adolescentia flore fato tolli: paucos ad virilem
 ætatem peruenire: paucissimos certē senilem attingere:
 & hos demum etiam morte consummari. Quorum om-
 nium ætas longissima, etiamsi nongentos vitæ excederet
 annos, ut ante diluuium vivebat genus humanū: quid
 aliud, quā momentum & nictus oculi censerī poterit?
 Vixerunt utique initio mūdi homines longo tempore: sed
 tamen mortui sunt. Sic namque legimus: Et factum est
 omne tempus, quod vixit Adam, anni nongenti triginta:
 & mortuus est. Et facti sunt omnes dies Seth, nongento-
 rum duodecim annorum: & mortuus est. Et facti sunt
 omnes dies Mathusala, nongenti sexaginta nouem annis:
 & mortuus est. Ad tantum annorum numerum, nullus
 unquam hominum peruenit. Vides autem, ut mors om-
 nes tandem abstulit? Verē nihil est aliud tempus vitæ
 nostræ, quā cursus ad mortem: in quo nemo vel pau-
 lulum stare, vel aliquantō tardius ire permittitur: sed
 omnes urgentur pari motu. Qui enim vsque ad mortem
 productiora spatia temporis agit, non lentius pergit, sed
 plus itineris conficit. Itaque inter eum, qui decem vixit
 annos, & eum qui mille, postquā idem vitæ finis ad-
 uenerit, & irrecusabilis mortis necessitas, transactum
 omne tantundem est: nisi quod senex magis, onustus pec-
 catorū fasce proficiscitur.

Harum rerum contemplatio hoc nos docere debet, ut
 moderatius agamus, ac piē magis viuamus. Nam ut

Genes. 5.

August. lib.
 13. de Ciuit.
 Dei. cap. 16.
 Hieron. in
 Epitaphio
 Nepotianæ.

vinum

vinum purū iudicium turbat, at aqua temperatum non facile nocet: sic humana fragilitatis, ac vite breuitatis memoria, tanquam aqua salutaris, vini humanarum rerum moderatrix, non sinit vt concitati motus amersi à ratione, animum perturbent. Et vt peritus nauclerus non in principio navis aut medio ambulat, sed in fine, hoc est, puppi sedet: ex quo loco totam nauem regit, paruōq; elauo moderatur, & ad optatum portum tandem peruenit: ita & hic agendum. Vis vitam tuam gubernare, vt salutis portum consequaris? Non conquiescas in medijs solū considerandis: sede cum cogitatione tua in fine & exitu rerum humanarum omnium. Expende earum inconstantiam, vicissitudinem & vanitatem: contem- plare humana nature fragilitatem, vita breuitatem, horam mortis incertam, certissimam tamen: & ita trās- ibis mundi mare, gubernans ac moderans vita nauem elauo rationis: donec ad portum Beatitudinis æternæ peruenias, & patriam obtinens in sempiterna secula conquiescas.

Omnia mundi huius caduca esse, hominem quo- que: & ætati florenti, ac iuuentuti minimè con- fidendum.

CAPVT
VIII.

Cyprian.
Tract. 1. c. 6.
tra Deime-
scianum.

OMnia que in mundo sunt caduca videmus & instabilia: omnia fluunt & pereunt, & nos pari- ter cum illis, vas fragile & imbecillum, ex infirmis flui- disq; contextum. Hoc etiam nobis tacentibus, & nulla de Scripturis sanctis documenta promentibus, mundus ipse iam loquitur, & occasum sui rerum labentium pro- batione testatur. Non hyeme nutriendis seminibus tanta imbrum copia est, non frugibus æstate torrendis solita fragrantia est: nec sic verna temperie sata lata sunt, nec aduò arborcis fœtibus autumnæ fecunda sunt. Mi-
nus

Ecccl. 1.

nus de effossis & fatigatis montibus eruuntur marmorū
 crusta, minus argenti & auri opes sug gerunt exhausta
 iam metalla, & pauperes vena abbreviantur in dies sin-
 gulos: & decrescit ac deficit in agris agricola, in mari
 nauta, miles in castris, innocentia in foro, iustitia in iu-
 dicio, in amicis concordia, in artibus peritia, in moribus
 disciplina. Videmus igitur manifeste senuisse iam mun-
 dum: & non illis viribus stare, quibus prius steterat: nec
 vigore & robore eo valere, quo antea praeualebat. Sic
 Sol in occasu suo radios minus claros & igneo splendore
 iaculatur, Sic declinante iam cursu, exoletis cornibus
 Luna tenuatur: & arbor quae fuerat ante viridis & fer-
 tilis, arescentibus ramis fit postmodum sterili senectute
 deformis. Et fons qui exundantibus prius venis largi-
 ter profluebat, senectute deficiens vix modico sudore
 distillat. Hac sententia mundo data est, hac Dei lex est,
 ut omnia orta occidant, & aucta senescant: ut infir-
 mentur fortia, & magna minuantur: ut cum infirmata
 & diminuta fuerint, finiuntur. Iam verò de homine
 scriptum est, Nunquam in eodem statu permanet. Hoc
 ipsum etiam quotidiana comprobatur experientia: neque
 enim vno quidem hora momento persistimus in statu no-
 stro, sed semper aut crescimus aut decrescimus. Estq;
 evidens imago nostra natura Luna, nascens, crescens,
 plena, decrescens, occidens, non tamen prorsus interci-
 dens. Consimiliter & nos nascimur, crescimus, ad pleni-
 tudinem evadimus in senectute: ita deinde deficimus vi-
 gore faciei, decrescimus elegantia coloris, & gratia floris
 in vultu. Imminuimur corporis robore, incipientes ince-
 dere curui, & inniti baculo, ad terram inclinati, & ipso
 habitu ipsum obrestantes, Ecce adsum. Morimur, & in
 ipsam desinimus corpore, non tamen intercidetes spiritu:
 sed paulo post deposito carnis pallio rursus anima vestio-
 rur.

Iob 14.

Vide Cæsarij
 V. C. Dialo-
 gum 1. Est
 apud Greg.
 Nazianze-
 num.

rur.

tur. *Quemadmodum enim Luna, veluti reniuiscens sub aspectum omnibus venit: ita & nos in sepulchro intereuntes, rursus resurgemus. Vide autem quisquis robusto præditus corpore, in florulenta degis atate, ne te imago hæc fallat. Luna quippe suum perpetuò cursum obseruat & absoluit: & nos in medio sæpe cursu corruimus. Mors nos à tergo insequens, nec opinantes prehendit; & à lateribus & à fronte innadit. Quid superba inuentus, etiam florentissima? Quid, nisi vesica inflata: quam si acicula pupugeris, protinus flaccescit? Ad eundem modum morbus vel leuissimus, hominem quantumuis inuenem innadens, protinus contabescere & perire facit. Et ut vasa fictilia æquè sunt obnoxia periculo, siue sint noua siue vetera: Sic homines æquè sunt mortales, & interitus periculis expositi, siue sint adolescentes & atate florentes, siue senes & atate progressi. Si in figulinam ingressus videris mensam fictilibus vasis referatam, quibusdam recentibus, quibusdam vero antiquis, alijs magnis, alijs paruis; & a figulo quaesieris, quod ex illis prius frangi debeat: rectè illud respondere poterit, quod prius contrectatum fuerit & in terram ceciderit: ita ex hominibus ille prius excedit è vita, non qui fuerit antiquior aut senior, sed qui prius fuerit delapsus in terram, qui sepulchrũ prius tetigerit. Quid aliud est seculum hoc, quàm figulina quadam? & nos quid sumus aliud, quàm vasa fictilia ex luto fabricata? Vnde etiam hydrie appellationem, ut ante dictum est, in Scriptura sacra corpus nostrum accepit. Id intuens Regius ille Vates aiebat: Tanquam vas figuli cõfringes eos. Et Esaias de eo qui habet fiduciam in umbra Aegypti: subito, inquit, dum non speratur, veniet contritio eius. Et comminuetur, sicut conteritur lagena figuli. Etiam Apostolus Paulus scribit: Habemus thesaurum istum in vasis fictilibus.*

Ecclef. 12.

Psalm. 2.
Esa. 30.

2. Cor. 4.

fictilibus. Quantum ergo quis vasi fictili, tantundem
 & corpori fragili confidere debet. Vtrobique presens
 semper interitus. Et vita quidem ista alium in extrema
 senectute fatigatum iam & exire cupientem vix emit-
 tit, alium in ipso aditu relinquit: at maximam humani
 generis partem in medio cursu deserit. Porro alium alio
 tempore mors comprehendat, licet: certe neminem pra-
 teribit. Itaque in procinctu stet animus: & id quod in-
 certum est, semper expectet. Et quoniam propterea co-
 lonus & hospes mundi homo datus est, ut breui vita sua
 fruatur tempore, & spe prolixioris aetatis abscissa, cun-
 cta, quae possidet quasi ad alia profecturus aspiciat: ideo
 quod possumus bene in vita nostra faciamus, nec frustra
 ob congregandas opes cogitationibus torqueamur.

Hieron. in
 cap. 3. Ecclesi

De hora mortis: Incertam eam, seu nobis incogni-
 tam esse: eoque nomine sic viuendum, ut ad eam
 semper parati simus.

VT nihil est morte certius: ita hora mortis nihil est
 incertius. & ut nemo est expers mortis: ita nemo
 tutus a morte, quamlibet breui temporis momento. Ex
 insperato inuadimur: ex improviso sternimur. sicut scri-
 ptum est: Nescit homo finem suum, sed sicut pisces ca-
 piuntur hamo, & aues laqueo comprehenduntur: sic ca-
 piuntur homines in tempore malo, cum eis extemplo su-
 peruenerit. David in insidiis quas illi struxerat Saul,
 ait ad Ionathan: Vno tantum gradu, ego morsq; diui-
 dimur. Id vere toto vita nostra curriculo dicere possu-
 mus. In Psalmo xxxviii. dies hominis palmi mensura
 circumscribit: ea est quatuor digitorum. Ecce, inquit,
 mensurabiles sine palmares posuisti dies meos. Tam
 sunt breues vita humana dies: adeo sumus Morti sem-
 per proximi. Ideo Saluator & D. N. Iesus Christus,

CAP. IX.

Ecclesi. 9.

1. Reg. 20.

D ne non

Matt. 24. 25.
Luc. 12.

Gregorius
Moralium
cap. 12.

ne non parati hinc discederemus, adhibuit similitudines furis nocturni, fidelis & infidelis œconomi, decem virginum: semperq; addidit, Vigilate, quia nescitis diem neque horam, nimirum, ut dum ultimus dies semper ignoratur, semper proximus esse credatur: & nos proximi quemque diem postremum existimantes, perinde quotidie vivamus, ac si crastino morituri simus. Huc quoque referri debent exempla illorum, qui fuerunt temporibus Noë & Lot: & eorum quos ruina turris in Siloa inopinantes oppressit: & Galilaorum, quorum sanguine Pilatus miscuit cum sacrificiis eorum. Quorum omnium Christus meminit Matthæi 24. Marci 13. Luca 13.

Sed nos, pro pudor & dolor, profus insanientes, moram interim neclimus, & suaviter vivimus: statucentes morte appropinquante, tum nos vitam emendaturos, & poenitentiam acturos. Atqui quotidie penè audimus, nunc hunc, nunc illum, vel tempestate, vel latrocinio, vel bello, vel morbo quopiam repentino, alioue casu subito perisse. Quot inter pocula, excitata rixa, confossi: quot ipso in ludo aleæ à collusoribus interfecti nunciatur? Quot de equo lapsi cervices sibi fregere? quot nauigio in mari, aut subita ædium ruina periere? Quod autem omnibus accidere potest, omnibus expectandum est. Ideo salubriter S. Scriptura nos admonet, dicens: Memor esto, quoniam mors non tardat. Quam horribile autem, quamque plenum est periculi, in eo statu vivere, in quo, si repentina mors inopinantes opprimat, omnino de salute actum sit? Quis enim sponsor erit, in fine vita tantum nos mentis habituros: ut peccata deslere, & Dei gratiam ac misericordiam implorare queamus? Nam quod de latrone in mortis articulo poenitente scribitur, hætenus certè propositum nobis est ad imitandum: ut ne extremo vite tempore, si vita malè acta poeniteat, de venia

AVGVSTIN.
Exemplum
est consolati-
onis: non
imitationis.

venia desperemus: non item, ut in peccatis animo obstinato persistentes, correctionem vita in diem ex die differamus. Qui enim poenitenti veniam spondit, peccanti diem crastinum non promisit.

De Horæ mortis incertitudine, Testimonia
S. Scripturæ.

IESVS CHRISTVS D.N. ita nos admonet: **CAP. X.**
Tendite vobis, ne forte grauentur corda vestra in crapula, & ebrietate, & curis huius vite: & superueniat in vos repentina dies illa. tanquam laqueus enim superueniet in omnes qui sedent super faciem omnis terre. Vigilate itaque omni tempore orantes, ut digni habeamini fugere ista omnia, qua futura sunt, & stare ante filium hominis. **Luc. 21.**

De die autem illa & hora nemo scit, neque angeli caelorum, nisi solus Pater. Sicut autem in diebus Noë: ita erit aduentus filij hominis. Sicut enim erant comedentes & bibentes, nubentes & nuptui tradentes, vsque ad eum diem quo intravit Noë in arcam, & non cognouerunt, donec venit diluuium, & tulit omnes: ita erit & aduentus filij hominis. **Matt. 24. Genes. 7.**

Similiter sicut factum est in diebus Lot: edebant & bibebant, emebant & vendebant, plantabant, & edificabant: qua die autem exijt Lot à Sodomis, pluit ignem & sulphur de caelo, & omnes perdidit: secundum hæc erit qua die filius hominis reuelabitur. **Luc. 17. Genes. 19.**

Vigilate ergo, quia nescitis qua hora Dominus venturus sit. Illud autem scitote, quoniam si sciret pater familias qua hora fur venturus esset, vigilaret utique & non sineret perfodi domum suam. Ideo & vos estote parati: quia qua nescitis hora, filius hominis venturus est. **Matt. 24. Luc. 12.**

Videte, vigilate, & orate: nescitis enim quando tem- **Mat. 13.**

pus sit. Sicut homo qui peregrè profectus reliquit domum suam: & dedit seruis suis potestatem cuiusque operis: & ianitori praecepit, ut vigilet. *Vigilate ergo: nescitis enim quando Dominus domus veniat: serò an media nocte, an gallicantu, an manè: ne cum venerit repente, inueniat vos dormientes. Quod autem vobis dico, omnibus dico. Vigilate.*

Nihil refert, quòd Dominicus sermo de supremo mundi die loqui videatur. Nam cuique supremus dies, supremus mundi dies est. sicut D. August. dicit: In quo quemque inuenit suus nouissimus dies, in hoc eum comprehendet mundi nouissimus dies. Quoniam qualis in die isto quisque moritur, talis in die illo iudicabitur.

Augustinus
Epist. 80.

1. Thef. 5.

S. Paulus. *De temporibus autem & momentis fratres, non indigetis ut scribamus vobis. Ipsi enim diligenter scitis quia dies Domini, sicut fur in nocte, ita veniet. Cum enim dixerint, pax & securitas: tunc repentinus eis superueniet interitus, sicut dolor in utero habenti, & non effugient.*

2. Pet. 3.
1a. 4.

S. Petrus. *Adueniet dies Domini ut fur.*

S. Iacobus. *Ecce nunc qui dicitis, Hodie aut crastino ibimus in illam ciuitatem, & faciemus ibi quidem annum, & mercabimur, & lucrum faciemus: qui ignoratis quid erit in crastino. Quae est enim vita nostra? Vapor est, ad modicum parès, & deinceps exterminabitur.*

Iac. 5.

Ecce iudex ante ianuam assistit.

Vitæ emendationem non esse differendam.

D. August. Admonitio.

CAP. XI.
De salutari-
bus Docu-
mentis.
cap. 39.

NE de misericordia Domini tantum securi existamus, aut peccata peccatis angeamus: neque dicamus,

mus, donec vigeat aetas, nostra carnis concupiscentias exerceamus: & postremo in senectute malorum nostrum poenitentiam agamus: Pius est enim Deus, & misericors. &c. Talia ne cogitemus: cum nesciamus, qua die morituri sumus. Nemo enim hominum scit diem exitus sui. Non omnes in senectute moriuntur, sed in diuersis aetatibus de hoc mundo migrant. Et in quibus aetatibus unusquisque homo inuentus fuerit, in eisdem indicabitur. Ideo festinemus ad poenitentiam conuerti. Semper ante oculos nostros versetur ultimus dies: & cum diluculo surrexerimus, ne ad vesperam confidamus nos peruenire. Et cum in lectulo membra disposuerimus, de lucis non confidamus aduentu: sic & facillime poterimus corpus nostrum a vitis & concupiscentiis refranare.

Quid, cum in omni vita, tum vero morte ingruente, faciendum, ad dictum Esaia, Dispone domui tuae, quia morieris tu, & non viues, Esaia 38.

IN diebus illis, agrotauit Ezechias vsque ad mortem. CAPVT. XII.
 Item: & introiit ad eum Esaias propheta, & dixit ei, Matt. 27.
 Haec dicit Dominus: Dispone domui tuae, quia morieris tu, & non viues. Et conuertit Ezechias faciem suam ad parietem, & orauit ad Dominum, &c. Hanc nos quoque Esaias sententiam quotidie nobis ipsis, siue egrotemus, siue bene valeamus, occinere debemus: nescimus enim diem neque horam. Nihil autem homini vtilius, siue agrotato, siue sano, quam mortem impendentem diligenter considerare, & ad eam se bene preparare. Nemo igitur sit, cui non in cordis auribus ingiter sonet: **DISPONE DOMUI TVAE.** &c. Est autem triplex domus disponenda.

Prima est: Domus terrestris & mundana. Etenim, cum in omni vita, tum maxime morte iam vicina, com-
I.
 D 3 ponenda

ponenda sunt res domestica: atque ante omnia curandæ, ut qua iniuste possides, si sit possibile, restituas, Zachariæ imitatus dicentem: Si aliquem defraudavi, reddo quadruplum. Nam Ezechiel inter opera pœnitentiæ restitutionem numerat pignoris & rapina. Proinde D. Augustinus sic scribit: Si res aliena, propter quam peccatû est, cum reddi possit, non redditur: non agitur pœnitentia, sed fingitur. Si autem veraciter agitur, non remittitur peccatum, nisi restituatur ablatum. Sed, ut dictû est, cum restitui potest. Deinde cauendum summopere, ut quod in te est, nullam post mortem heredibus litigandi relinquant occasionem, quale est, quod Abraham legitimus filios posteriores quos ex Cetura tulit, separasse à filio suo Isaac, dum adhuc ipse viueret. Sic dum vinis ac vales, digeris & explices, discutiasq; quantum licet, negotiorum tricas: præsertim, si alienorum bonorum administrationem concreditam habeas: ut nihil necesse sit in morbo curis huiusmodi intempestiuus torqueri. Quod si adhuc irretitum eis, neque adhuc satis explicatum contingat morbo urgeri, age nihilominus quod potes, omnemq; moue lapidem, ne quæ fraudare voluisse videare.

II.

Altera domus disponenda, Domus est celestis, Regnû illud celorum, & Beatitudinis aternæ. Domus hac mansiones multas iam paratas habet: attamen & nos de ea disponere debemus: hoc est sedulo curare, ut cum pijs & iustis eam valeamus possidere: & audire vocem illam suauissimam Redemptoris nostri in sua maiestate sedentis, Venite benedicti patris mei: possidete paratum vobis regnum à constitutione mundi. Fit hoc, cum operam damus, ut mundum sit cor nostrum. Sic enim in Psalmo dicitur: Domine quis habitabit in tabernaculo tuo: aut quis requiescet in monte sancto tuo? Qui ingreditur sine macula, et operatur iustitiam. Et in alio Psalmo David dicit;

Luc. 19.
Ezech. 13.
Aug. Epist.
54. ad Ma-
cedonium.

Genes. 25.

Ioan. 14.

Mat. 25.

dicit: *Quis ascendet in montem Domini, aut quis stabit in loco sancto eius? Innocens manibus & mundo corde.*

Adhuc, cum pro modo facultatum nostrarum eleemosynas libenter facimus. Ita namque Christus ipse hortatur dicens: Facite vobis amicos de mammona iniquitatis: ut cum defeceritis, recipiant vos in aeterna tabernacula. Non pigeat nos pati quiduis & agere, ut hanc domum possideamus. Non habemus enim hic manentem civitatem: quocirca futuram omni nos conatu inquirere oportet.

Luc. 16.

Heb. 12.

*Tertia Domus, Conscientiae est: cui rite constituenda ac disponenda omnis navanda est opera. Extat autem insignis pacanda Conscientiae imago apud Tobiam, in piscis corde & iecore: cuius particula, si super carbones viuos poneretur, fumus eius extricaret omne genus demoniorum. Si ergo domum Conscientiae, heu multis nimium vitiis conspurcatam, ac demonum tyrannide occupatam, expurgare: & procul inde pessimum illum hospitem, immundum videlicet spiritum, abigere voles: necesse est, ut cor tuum ad ignem applices. Quomodo rogas? Expende irae Divinae in peccatores incendium, & Gehenna ignis perpetuos cruciatus, camini infernalis flammam inextinguibiles ac intolerabiles: ubi erit stertus & stridor dentium. Praeterea, Dei dilectionem ardentissimam, qui etiam filio suo unigenito non pepercit, attentè considera: cuius Obedientia erga Patrem ineffabilis, Passio intolerabilis, Crucis supplicium atrox nimis fuit: qui peccantibus, nec tamen poenitentibus, rectè exprobrare potest: *Quae utilitas in sanguine meo? Dum**

III.

Tob. 6. & 8.

Matt. 13. 22.

15.

Rom. 8.

Psalm. 29.

hac autem peccator serio cogitat & expendit: fieri non potest, quin vehementissime adficiatur: imò totus incensus in Dei amore exardescat. Hinc tum ascendit fumus contriti cordis in conspectum Domini: qui est ardens

D 4 precatio,

Psal. 37.

precatio, una cum gemitibus ex intimis visceribus pro-
ductis. Exemplum habes in Dauide, qui ait: *Afflictus*

Psal. 118.

sum & humiliatus sum nimis: rugiebam à gemitu cordis
mei. Domine ante te omne desiderium meum: & gemitus
meus à te non est absconditus. Et iterum, sua ac
aliena peccata deplorans, Exitus, inquit, aquarum de-
duxerunt oculi mei: quia non custodierunt legem tuam.
Nemo hoc mundandæ studium conscientia contemnat,
nemo negligat: ac longæ fiducia vitæ seipsum decipiat.
Quantumcunque credas Deum te habere propitium: si
tamen in peccatorum sordibus sine penitentia perdures,
neque verè de iis & ex animo doleas: fides tua vana est.

Ioel 2.

Quia hæc dicit Dominus: Conuertimini ad me in toto
corde vestro, in ieiunio, & in fletu, & in planctu. Et scin-
dite corda vestra, & non vestimenta vestra: & conuer-
timini ad Dominum Deum vestrum. Contra vitæ au-
tem diuturnioris confidentiam, sic S. intonat Scriptura:

Eccl. 5.

Non tardes conuerti ad Dominum, & ne differas de die
in diem: subito enim veniet ira illius, & in tempore vin-
dictæ disperdet te. Et rursum: Memor esto, quoniam

Cyprian.
Tract. de
simplicitate
pælatorum
Luc. 12.

mors non tardat. Operæpretium fuerit præclarissi-
mam hic addere D. Cypriani Admonitionem: Simus,
inquit, tales, quales nos esse Christus ipse præcepit, dicēs:
Sint lumbi vestri præcincti, & lucerne ardentes, & vos
similes hominibus expectantibus dominum suum, quan-
do veniat à nuptijs, ut cum venerit & pulsauerit, ape-
riant ei. Beati serui illi, quos adueniens Dominus inue-
nerit vigilantes. Accinctos nos esse oportet, ne cum expe-
ditionis dies aduenierit, impeditos & implicitos appreh-
endat. Luceat in bonis operibus lumen nostrum, & ful-
geat, ut ipsum nos ad lucem claritatis æterna de hac se-
culi nocte perducatur. Expectemus solliciti semper & cauti
aduentum Domini repentinum, ut quando ille pulsaue-
rit,

rit, euigilet fides nostra, vigilantia premium de Domino receptura. Si haec mandata seruentur, si haec monita & praecepta teneantur, opprimi dormientes diabolo fallente non possumus. Serui vigiles Christo dominante regnabimus.

De condendo Testamento, ad diuites, D. Ioan.
Chrylost. Admonitio.

Quicunque mentem possidemus purā ac mundam, talem eam custodiamus: imo splendorem ipsius intendamus etiam, auctioremque reddamus. Si qui vero squalidam habemus ac sordidam, non ideo statim desperemus. Si enim, inquit, fuerint peccata nostra rubicunda velut color phoeniceus, tanquam nix albescunt: & si fuerint velut coccinum, quasi lana alba erunt. Cum Deus itaque promittat, non erit quod dubites: sed ea potius facias, quibus quae promissa sunt, in te quoque accersere queas. Innumera tibi perpetrata sunt mala, delictaque? Quid hoc? Nondum enim ad infernum usque deuenisti: nondum aduenit sponsus, ut tibi timendum sit, quis tibi de suo daturus sit oleo. Adhuc licet ut emas ac recondas: adhuc multi sunt, qui vendunt: nudi scilicet, esurientes, aegroti, quique in carcere. Pasce illos, vestibus istos indue, iacentes visita: quae si feceris, adcurrat oleum uberiore copia, quam solent aquarum fontes. Quam primum vero hinc decesseris, nihil horum ut oportebat facere poteris. Nunc vero licet, ut ad extrema etiam suspiria Deo gratias agas: licet ut ab ipso testamento commenderis: & si non, quemadmodum si dum viuus bene ageres: licet tamen. Quo pacto? Si Christum in ipso cum heredibus tuis conscripseris: partemque illi totius sortis tradideris. Maioris quidem amoris signum fuerit, maioreque dignum mercede: si Christum dum viuus pauperis.

D 5 Si

CAPVT.

XIII.

Serm. 18. in
cap. 11. ep.
ad Roman.
Esa. 1.

Matt. 25.

Si verò istud non fecisti: vel quod secundo loco licet, ag-
 gredere: nimirum relinque illum filiis tuis coheredem.
 Sed sunt quidam adeò miseri ac deplorandi, ut cum ne-
 que filios habeant, istud facere non sustineant tamen: sed
 parasitis potius adulatoribusq; aut similibus, sua distri-
 buenda curent, quam Christo: qui tot illos beneficiis ad-
 fecit. Quam igitur veniam sibi parant, qui ultra id,
 quòd Christum dum viuerent nò paucunt: neq; etiam,
 cum ad ipsum iam abituri sunt, vel de pecuniis illis,
 quarum ultra domini non sunt, aliquid illi, vel modicū,
 largiri volunt: sed adeò inimicè, adeoq; hostiliter se ha-
 bent, ut nec de iis rebus, quarū usu iam destituntur, ei
 contribuunt? Te verò Deus tuorum dominum ita con-
 stituit, ut quibus quæque conueniant, dispicias, edicasq;
 de bonis tuis: ac quæ domum tuam concernunt, disponas.
 Quam igitur excusationem habebis, si quando post hanc
 acceptam ab eo gratiam, beneficentiam istam prodide-
 ris: & velut ex diametro fidei tuæ maioribus contrarius
 fueris. Illi quippe viuentes etiam vendiderunt omnia,
 atque ad pedes Apostolorum detulerunt: tu verò nec
 moriens aliquam tuorum honorum partem pauperibus
 tribuis.

Sermone de
 Eleemosyna.

Ad Pietatis & Misericordiæ opera, D. Cypriani Ex-
 hortatio: asseuerans iustitiæ & misericordiæ ope-
 ribus, pietatem Diuinam mortalibus subuenire.

CAPVT
 XIII.

Luc. II.

Dominus noster Iesus Christus monens & osten-
 dens, vnde mundi & purgati esse possimus: addi-
 dit eleemosynas esse faciendas, & quia seruare querit,
 quos magno redemit, post Baptismi gratiam sordidatos,
 docet denuo posse purgari. Agnoscamus itaque Diuina
 indulgentiæ munus salubre: & emundandis purgandis-
 que peccatis nostris, qui sine aliqua conscientie vulnere
 esse

esse non possumus, medelis spiritualibus vulnera nostra
 curemus. Mandat Esaiæ Deus: Exclama, inquit, in
 fortitudine, & noli parcere: sicut tuba exalta vocem
 tuam: & annuncia plebi meæ peccata eorum, & domui
 Iacob facinora eorum. Et cum peccata eis sua exprobra-
 ri precepisset: cumq; eorum facinora pleno indignationis
 impetu protulisset, dixissetq; eos, nec si orationibus & ie-
 iuniis uterentur, satisfacere pro delictis posse: nec si in
 cilicio & cinere voluerentur, iram Dei posse lenire: in
 nouissima tamen parte demonstrans solis Deum eleemo-
 synis posse placari, addidit dicens: Frange esurienti pa-
 nem tuum: & egenos sine tecto induc in domum tuam. Si
 videris nudum, vesti eum: & domesticos seminis tui non
 despicias. Tunc erumpet temporaneum lumen tuum,
 & vestimenta tua cito orientur: & præteribit ante te
 iustitia tua, & claritas Dei circumdabit te. Tunc ex-
 clamabis, & Deus exaudiet te: dum adhuc loqueris,
 dicit tibi: Ecce adsum. Et in Psalmis Spiritus sanctus
 dicit: Beatus qui intelligit super egenum & pauperem:
 in die mala liberabit illum Deus. Quorum præcepto-
 rum memor Daniel, cum Rex Nabuchodonosor aduerso
 somnioterritus æstuarer, pro auertendis malis, ac diui-
 na ope impetranda, remedium dedit, dicens: Rex consi-
 lium meum placeat tibi, & peccata tua elemosynis re-
 dime, & iniustitias tuas miserationibus pauperum: &
 erit Deus parcens peccatis tuis, Raphaël quoque ange-
 lus dicit: Bona est Oratio cum Ieiunio & Elemosyna:
 quia elemosyna à morte liberat, & ipsa purgat peccata.

Esa. 58.

Psal. 40.

Dan. 4.

Tobiz 12.

In Diuites auaros, Basilij Mag. Expostulatio.

Serm. 2. in
Diuites au-
ros.

Reminiscere parumper diei illius, in qua cum gloria
 Christi apparebit aduentus: quando qui bene fece-
 runt, in resurrectionem vita: qui verò malè egerunt, in
 resur-

CAPVT

XV.

resurrectionem iudicij excitabuntur. Adiuventum vite, non malorum incitamentum pecunia data: anime redemptio, non exitij occasio. Sed inquis: ob filios necessaria. Dic quaeso, cum Deum orasti, ut natos susciperes, addidisti ne illud: Da liberos, ut causa sint ne Regnum tuum assequar? Præterea, quis tibi sponsor de ipsorum voluntate & ingenio fuerit: ut recte aatis relictisq; vrantur? Nam multis diuitia luxuria causa sunt. Considera itaq;, ne cum multis erumnis opes cumulatæ, peccatorum materiam aliis tradas, dupliciq; plectaris postmodum pœna: & tuorum criminum, & aliorum quibus causam dederis. Nonne cunctis liberis tibi coniunctior est anima tua? Huic tu primas da partes diuitis hereditatis: vite videlicet æterna materiam. Deinde filiis distribue. Qui verò liberis caret: quam parsimonia causam obijciat? Nolo, inquit, pauperibus dare, ob vitæ necessarios usus. Ego quidem bonis dum vixero frui volo: post mortem verò, pauperes in testamento adscribam. Heu miser: tunc benignus ac liberalis hominibus eris, cum te cadaver adscribam? Dic mihi, quo mercedem tempore potissimum exposces: vitæ ne, an mortis? Nam si tempus, quod ad promerendum datur, in voluptatibus & delitiis absumens, pauperes nequaquam respexisti: mortuus cuius suam actionis aut operis mercedem petiturus es? Atramento & tabulis pulchra opera & commendanda gerere studes? Sed quis exitus tui tempus nunciabit? Quis de mortis genere sponsor? Quot videmus repentino, ac vi, casuue extingui, qui præ doloris & spiritus angustia, ne vocem quidem emittere poterunt? Quot etiam febris à sensu alienos fecit? Quid igitur tempus expectas, in quo sæpe tua ipsius rationis dominus non eris? Enimvero nox profunda, morbus gravis, nullus circa adiutor: imò potius insidiis paratus, qui hære-

hereditatem, aut legati sibi aliquid expectet: omnia tantum, quae ad eius faciam usum, exhortans. Tunc tandem destitutum te videns, tuam imprudentiam ac stultitiam grauius suspirius damnare incipies. Cupies & eo tempore mandata dare, cum & lingua semiextincta ad loquendum, & manus ad scribendum inualida, tremensque fuerit: ex quo nec voce, nec item literis tuam ostendere mentem valebis. Quod si nihilominus contigerit, ut & verbo & scripto res tuae palam mandentur: una tamen transposita littera, unum non probe adpositum signum, totam sententiam mutare, ac irritam facere sunt apta. Duo item aut tres improbi testes, totam hereditatem in alios conuertent. Quid igitur miser reipsum decipis: nunc opibus in luxu viuendo abutens, ac tibi ea promittens, quorum postea dominus non eris? Haec itaque frater, dum vales ac potes, animaduertas. Crede optime consulenti, teque amanti IESU CHRISTO: qui ob nostram salutem egere voluit, ut ex eius paupertate nos diuites essemus: qui etiam sese pro nobis redimendis pretium obtulit, ut eius mandato seruando nobis commodum perpetuum proueniret: & haeredes aeterna fieremus vita.

2. Cor. 8.

Quid egroti post conditum Testamentum, aliaque necessaria rite procurata, faciendum.

Peracto negotio testamentario, aliisque rebus necessariis rite, quantum fieri potest, procuratis, egrotus omnes de rebus huius seculi obstrepentes submoueat. Deinde si morbi ratio patitur, anime prius quam corpori mederi studeat, per exomologesin sinceram, & fuci expertem: & a sacerdote, cum plena fide, summaque reuerentia poenitentiae remedium accipiat: ex intimis precordis Dei misericordiam imploret: sumatque vite castigatioris propositum, si contingat renouescere. Ad hac, si laesus

CAPVT.

XVI.

Ex Eras. Praepar. ad mortem.

si laesus est à quoquam: vindictam ex animo remittat. Si, qui laesus indignus est, cui noxa condonetur: Christus dignus est, in cuius gratiam deponatur viciscendi affectus. Nec reputet, quàm atrociter sit laesus ab hoc aut illo, sed quàm multa ipse à Deo cõdonari postulet. Nullum opus efficacius est, ad impetrandam Domini misericordiam: quàm in gratiam CHRISTI IESV, & ad illius exemplum, ex animo gratias condonare, quicquid in nos peccauerunt homines. Ipse namque pendens in cruce, orauit pro ijs, per quos erat adactus ad crucem: et à quibus insuper conuictus incessebatur. Porro si quem ipse laesus: curet illum, quantum licet, reconciliandum. Deinde & liberos suos, si quos habet, aut necessarios, ac domesticos, ad se vocatos officij admoneat, & ad Dei timorem & pietatem exhortetur: quod sanctissimos veteris Testamenti patres, Iacobum, Tobiam, Mathathiam sedulo fecisse legimus. Qui adsunt laboranti aegrotò, excutiãt affectum communem, quo multi credunt per Exomologesin, Eucharistiam, & Vnctionem extremam, accelerari mortem: persuadeantq; potius id quod res est, his modis maiorem esse spem recuperandæ sanitatis. Deinde sacerdotem adhibeant, qui linguam habeat eruditam, vt sciat sustentare eum, qui laesus est, verbo: quiq; sic moderetur alloquium suum, vt nec nimium blandiens fallat aegrotum: nec intempestina austeritate conijciat in desperationem.

Luc. 23.

Gen. 48. 49.
Tobiz 4. 14.
1. Mach. 2.

Esa. 50.

Ex eodem
libro.

Quomodo ad exemplum Iesu Christi, aegrotus ad salutarem mortem sese parare debet.

CAPVT.
XVII.

Exempla magna habent vim ad commouendos animos. Nullum inuenitur autem exemplum perfectius, ad mortem ritè subeandam: quàm quod D. N. Iesus Christus in seipso nobis expressit. Cum enim instaret illa

illa nox suprema, aduersus imminentem tentationis pro-
 cella m. communit suos sacrosancti Corporis & Sangui-
 nis sui comeatū: nos admonens, ut quoties incidimus in
 casum aut morbum, qui mortem minetur, protinus exo-
 mologesi purgemus affectus nostros, quemadmodum Do-
 minus lauit pedes discipulis suis: mox reuerenter ac-
 cipiamus Corpus Domini, qui cibus animos nostros fortes
 & inuictos reddit aduersus hostem spiritalem. A mysti-
 ca cœna secedit ab edibus in hortum: ac iussis eo loco se-
 dere discipulis, tres tantum adiungit, Petrum, Ioan-
 nem, & Iacobum: ut eosdem haberet testes humana in-
 firmitatis, quos in monte gloriae testes esse voluerat.
 Quibus vigilare iussis & orare: rursus recessit ad oran-
 dum. In corporali secessu Domini magnum est myste-
 rium. Qui se morti preparat, ab omnibus urbanis ac
 domesticis affectibus secedat oportet, Reipub. curam ab-
 icyat, possessionum sollicitudinem penitus exuat, ux-
 orem & liberos Domino commendat, ab amicorum & co-
 gnatorum fiducia sese subducatur: ac ne infirmos quidem in
 animi curas recipiat: solus sub dio sit oportet, qui tum
 velit loqui cum Patre cœlesti, cum urget extrema ten-
 tatio. Ter admonet dormientes, ut vigilent, orentq̄: ne
 intrent in tentationem. Intrat in tētationem, qui se tra-
 dit in potestatem tentatoris. Vigilantes & orantes per-
 stringit quidem tentatio, sed mox preterit. Porro in
 mortis discrimine vincitur infirmitas humana: nisi in-
 stanter, nisi puro affectu, nisi cum inuicta fiducia implo-
 raucrit auxilium illius, qui solus viuificat mortuos.
 Quo autem pacto sit orandum in eo rerum statu, & em-
 plo suo monstrare Redemptor noster dignatus est. Flebit
 genua, parum hoc est: prostravit sese in faciem. De ter-
 ra clamauit ad patrem: tam valide, ut vox deprecanti-
 tis à discipulis tribus, qui ad lapidis iactum aberant,
 exau-

Ioan. 13.

Matt. 26.

Matt. 17.

Luc. 9.

exaudiretur. Bis ad deprecationem redyt: ter eadem verba repetiuit: Non sicut ego volo, sed sicut tu. Flectis genua, qui se totum subycit voluntati Diuina: procumbit in faciem suam, qui sibi totus disslicet, totus suis diffidit viribus ac benefactis: nec aliunde sperat solatium quam à misericordia Domini. Nec statim desperandum, si differtur consolatio: iterum atque iterum redeundum est ad clamorem, non oris, sed cordis. Etenim si nos quod Dominus externè fecit, spiritualiter imitemur: aderit bonus Angelus, qui sudorem sanguineum absterfurus est ab animo nostro: & aut eripiet a discrimine, aut robur addet spiritui, ut mortè fortiter perferamus. Postremo, cum Domino nudi crucem ascendamus oportet, procul ab omnibus terrenis affectibus, ad celestis vita amorem erecti: ut cum B. Paulo dicere possimus: Mihi mundus crucifixus est, & ego mundo: atque ibi tribus adfixi clauis, Fide, Spe & Charitate, constanter perseueremus: strenuè depugnantes cum Satana, donec eo deuicto, in eternam requiem presidio gratiaq; D. N. Iesu Christi demigremus.

Luc. 22.

Gal. 6.

Alia ad piè migrandum Institutio.

CAPVT.
XVIIII.

Lud. Blosius.

Quisquis Deum piè colis, dum morbo correptus mortem iam vicinam metuis, vide ut ad felicem exitum sedulo te prepares. Expedi cor tuum à curis & sollicitudinibus huius seculi. Sacramenta pro viatico grata mente suscipe: & animam tuam Deo commenda. Recole Passionem piissimi Redemptoris tui: beatamq; eius Crucem in spiritu amplectere. Osculare rosea illa Vulnera: teq; totum in eis imprime, ut ibi abditus feliciter euadere possis omnes Satanae laqueos & insidias. Roga IESVM, ut suo pretioso sanguine te abluere, vniuersaq; peccata tua abolere dignetur. Pro meritis bonorum

rum

rum Operum, qua tibi desunt, offer Deo patri Merita illius: offer sacratissimam Conuersationem, Passionem & Mortem ipsius: offer Merita dulcissima genitricis Marie, ac Sanctorum omnium. Ita enim fiet, ut tu qui ex te ipso miser, nudus ac pauper es, ornamentis spiritualibus mirifice decoratus appareas. Confide in Domino, innitere ei: omnem cogitatum tuum, omnemq; formidinem, quin & teipsum totum in eum humiliter projice. Hoc enim illi gratissimum est: hoc abs te summo opere expetit: ob idq; dicit in Psalmo: Quoniam in me sperauit, liberabo eum. Non te fallat Pater tuus caelestis: non te reijciet tui amantissimus, sed proteget te. Eo autem protegente, nullus iam erit, qui nocere possit.

Psal. 54

Psal. 92

Exomologesis seu Confessio peccatorum
quomodo facienda.

Nihil efficacius ad impetrandam Dei misericordiam, quam humilis peccatorum Confessio. Et quanto magis te accusas, tanto citius absolueris. Secus est in iudicio humano: ubi qui confitetur, damnatur. Porro ne erres, ac tibi iustus falso videaris, sed teipsum penitus cognoscas, & clare perspicias: Dei praecepta in Decalogo comprehensa, ob oculos pone: & videbis te, utcumque fortasse tibi placeas, maximum esse diuina Legis transgressorem. Quaecunque autem in Decalogo mandantur, duobus his Praeceptis includuntur: Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo, & in tota anima tua, & in tota mente tua. Et, Diliges proximum tuum, sicut teipsum. In his duobus mandatis, inquit Christus, vniuersa Lex pendet & Propheta. Exigit Dei Dilectio veram fidem & fiduciam in Dominum Deum: verum item timorem, inuocationem, & gratiarum actionem, spem, humilitatem, patientiam & perseverantiam:

CAPVT XIX.

Matt. 22,

E atque

Tob. 4.
Matt. 7.

atque omnino totum requirit hominem, cor, animam, vires omnes, & sensus omnes: ut nihil omnino Deo nostro preponamus: de illo magnifice sentiamus, honorifice loquamur: eumque priuatum & publice colamus & celebremus. Proximi autem Dilectio quid requirat, regulis his duabus exprimitur: Quod ab alio oderis fieri tibi, vide ne tu aliquando alteri facias. Item: Omnia quaecumque vultis ut faciant vobis homines, ita & vos facite illis. Hac est enim Lex & Propheta. Nullum opus specialiter hic ponitur: Charitas enim virtus est omnium perfectissima, non habens determinatum opus: quippe quae omnia patitur & facit quaecumque potest. Caterum non est, ut aliunde quam ex teipso, horum verborum (Diliges proximum tuum, sicut teipsum) interpretacionem petas. Si te quisquam contumelia, iniuria, aut damno aliquo affecit, male & iniuste eum tecum egisse indicas. Si esuristi, sitisti, nudus aut oppressus fuisti: denique, si vel in fauam cecidisti, statim aliorum implorans opem, alios te iuuare, tibi que succurere voluisti: fuerat igitur idem tibi quoque vitandum & faciendum. Itaque ne ambiguitas vlla apud te sit, rectene an secus feceris, Conscientia tua adhibe testimonium: ex quo tanquam libro perperam abs te facta manifeste cognosces. Quod quidem Conscientia testimonium tunc magis se prodet, cum ad Decalogi precepta temet diligentur examinaueris. Sunt & flagitia pleraque, septem veluti capitibus comprehensa: ut sunt, Superbia, Gula, Auaritia, Ira, Inuidia, Luxuria, Acedia. Opera autem misericordiae, quae a nobis requiruntur, omnibus hominibus naturaliter nota sunt. Beatitudines vero quas Christus D. N. docuit, ex Evangelio didicimus. Cum in his te diligenter exercueris, & rite tecum cuncta expendaris: totum te conferes ad Dominum Deum tuum, cui peccasti, dicens: Peccavi

a. Paral. 36.

super

super numerum arena maris, Domine Deus meus. Confundor & erubescō lenare faciem meam ad te: quoniam iniquitates meae multiplicatae sunt super caput meum, & delicta mea creuerunt vsque ad caelum. Non intres in iudiciū cum seruo tuo Domine. &c. Remittes, & ex animo, si quis te offendit aut lesit: & si quispiam aliquid aduersum te habuerit, dabis operam omni diligentia, ut ei reconcilieris. Hinc te Sacerdoti, Christi Vicario, cui ille in terris, fide interim cor tuum verè poenitentis purificans, ligandi atque soluendi munus tribuit, ostendes. Neque verò existimabis, cum vulgari homine tibi negocium esse: sed tali, qui legatione Dei fungitur: in quo posuit Deus VERBUM RECONCILIATIONIS. Sicut Apostolus Paulus scribit II. Corinth. v. Atque eam ob causam Absolutionis vocem ab sacerdote, non aliter (modo verè, & ex toto corde te peccatorum tuorum poenitet) expectabis, ac paralyticus ille, qui à Christo Iesu D. N. audiuit: Confide fili, remittuntur tibi peccata tua. Matthaei ix. O praclarum Dei beneficium hominibus communicatum! Vnde & turba, eodem Euangelista narrante, timuerunt, & glorificauerunt Deum, qui dedit potestatem talem hominibus. Et merito quidem. Qui debitor est Principis alicuius, & prorsus soluendo non est, nequaquam accipit debiti remissionem, nisi ab ipso Principe, vel eius vicariam potestatem habente. Quod si Vicarius ille debitori cognatus sit & faveat: gaudet debitor, nec modicam inde spem concipit, à debito se fore absoluendum: ita omnes homines debitores sumus Dei. In multis enim offendimus omnes: & omnino non sumus soluendo. Nemo autem debitum nostrum relaxare potest, nisi solus Deus. Sed hanc potestatem Pater Christo D. N. concessit: sicut ipse dicit, Pater non iudicat quemquam, sed omne iudicium dedit filio: & per eum alijs

Psalm. 142.

Acto. 15.
Matt. 18.
Ioan. 10.Ioan. Ferus
in Matth.
cap. 9.

Iac. 3.

Ioan. 5.
1. Cor. 4.

Ecclesia ministris, & mysteriorum Dei dispensatoribus. Cum itaque Christus frater noster sit, eique omnia tradita sint à Patre: quis desperet? quis non gaudeat? quis non Deum laudet, quòd talem potestatem dederit hominibus? Nam & Christo, & per Christum alijs nostri similibus hominibus data est. Quorum, inquit, remisistis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt. Non hoc accipi debet, quasi homo proprie remittat peccata, sed quòd ostendat & confirmet à Deo esse remissa. Neque enim aliud insinuant Absolutionis verba, quam ab homine accipis, quàm si dicatur: Fili, confirmo tibi remissa esse peccata: annuncio tibi te propitium habere Deum. & quaecunque Christus in Euangelio suo tibi per Baptismum sibi insito & incorporato promisit, eadem nunc per me tibi annunciat & offert. Huius me testem habebis. Vade in pace. Quid ergo iucundius contingere posset homini, quàm de tanta tamq; magnifica Gratia certum fieri? Quod autem ad preparationem siue prameditationem attinet: sciendum, quòd qui per Confessionem coram Sacerdote Dei ministro, vita sua rationem redditurus est, conscientiam suam seria & diligenti prameditatione examinare, & Davidem imitatus, annuntiaturus iniquitatem suam, de peccato suo prius cogitare debet. Vt autem in uniuersum negligens & ignaua prameditatio in confessoro reprehensione non caret: ita anxiosa nimis & morosa, noxia & pernicioza esse solet. Sufficit, ut talis sit prameditatio, qualem in re seria & valde utili adhiberi decet.

IOAN. 20.

Pfal. 37.
Ex institutione ad pietatem. Christ. Concilij Prouinc. Moguntini, an. 1549. edita.

Quo-

Quomodo ad dignè sumendum S. Eucharistiæ Sacramentum, agrotus semet probare debet: & quid ante, & post, atque in ipsa sumptione cogitandum.

Videndum nunc, quomodo S. Eucharistiæ Sacramentum sit suscipiendum. S. Paulus dicit: Probet seipsum homo. &c. Hac probatio nonnihil exigit à nobis, & ante & post susceptionem: atque etiam in ipsa susceptione.

Ante susceptionem maximè requiritur Pœnitentia: ut scilicet propter peccata nostra pœniteamus, humiliemur, doleamus, confiteamur: & ab eisdem resipiscamus & auertamur: cumque filio prodigo surgamus & reuertamur ad Patrem: & cum Publicano pectus tundamus: cum peccatrice ploremus: cum latrone oremus pro misericordia. Hinc D. N. IESVS CHRISTVS, Pœnitentini, inquit, & credite Euangelio: appropinquauit enim regnum cœlorum. Huc pertinet, quod in lege agnus iubebatur edi cum lactucis agrestibus: item quod in cœna Christus discipulorum pedes lauit. Lauit autem nos Christus sanguine suo, hoc est, meruit remissionem peccatorum: sed ea non aliter impartitur nobis, quàm per fidem, idq; in Baptismo primum, post in Pœnitentia. Studeamus itaq; Deum prius orationibus, lachrymis, elemosynis reconciliare, quàm de mensâ eius participemus. Si hominem offenderis, non audes ad mensam eius accedere, nisi reconciliatus: & quod homini præstas, Deo non facis? Conuertamur igitur ad Dominum mente tota: & Pœnitentiam criminis confessione, & veris doloribus exprimentes, Dei misericordiam comprecemur. Pœnitenti, credenti, operanti & roganti Deus clementer ignoscit. Reuertere, inquit, & suscipiam te. Item: Si conuersus

CAPVT
XX.

Ioan. Petrus
in cap. 3.
Ioan. 1.
1. Cor. 11.

Luc. 15.
Luc. 18. 7.
23.
Mar. 1.
Exod. 12.
Ioan. 13.

Ierem. 3.
Ezech. 18.

E 3 fuerit,

70 DE PRÆPAR. AD S. EVCH. SACRAMENT,
fuerit, omnium iniquitatum eius non recordabor.

In susceptione autem, omnium maxime requiritur,
ut Christi recordemur. Ad hoc enim potissimum insti-
tuit ipse hoc Sacramentum. Hoc, ait, facite in mei me-
moriâ. Et Paulus: Mortem Domini annuntiabitis.
Unde etiam in lege praeceptum erat, ut sanguinem Agni
linrent in postibus domus: nimirum ut semper præ ocu-
lis eum haberent. Cùm ergo percipis Sacramentum,
omnem intellectum tuum redige in obsequium Christi:
omnesq; cogitatus tuos sursum tolle ab omni terrenorum
cura: perge ad locum Caluaria, vide quæ & quanta ibi
passus sit Christus. Cogita incomparabilem Dei erga nos
dilectionem: ut qui etiam proprio filio suo in nostri gra-
tiam non pepercit, sed in grauissimos cruciatus pro nobis
dedit. Non quasi nos dilexerimus eum: sed quoniam ipse
prior dilexit nos. Cogita deinde Filij obedientiam: qua
bibit eum calicem ad multorum exhaurienda delicta.
Imò & ipsius Charitatem erga nos, qua maior esse non
potuit: quippe qui animam suam pro nobis dedit. Cogita
quantum pro nobis sustinuit dolorem, ut nos redimeret:
quomodo factus sit vermis & non homo, opprobrium
hominum & abiectio plebis. Cogita sanguinem eius su-
dorem, flagellationem, & coronationem: quomodo nulla
ei fuerit species aut decor. Cogita quomodo morti obno-
xius fueras: & per mortem Christi redemptus sis. Hic
mirare, hic crede, hic fide: hic exulta in spiritu sancto,
hic mentem in calum leua. Hic pronus procumbe: hic
clama, Domine quid est homo, quod memor es eius? Hic
exerce tuam fidem, spem & charitatem. Noli dubitare
de aliis promissis Dei, quandoquidem in hoc tam arduo
non sefellit. Spera ab ipso omnia bona, cuius bonitatem
& fidelitatem hic adeo expertus es: cuius tam certum
pignus in hoc sacramento habes. Ama eum: qui te tam
ardenter

Luc. 22.

1. Co. 11.

Exod. 12.

Rom. 8.

1. Ioan. 4.

Hebr. 9.

Ioan. 15.

Psal. 11.

Esa. 55.

Psal. 8.

ardenter amavit. Deinde sumpturus hoc dulce & pretiosum Viaticum, humiliter atque ex animo dic: Deus propitius esto mihi peccatori. IESV fili David, miserere mei, Domine non sum dignus, ut intres sub tectum meum: sed tantum dic verbo, & sanabitur anima mea. Omnipotens est sermo tuus Domine: Dic ergo verbo, & sanabitur anima mea: pro qua tu Deus Saluator meus CHRISTE IESV, in cruce pati & mori dignatus es. Cuius sanctissima Passionis tue humiliter oro, digneris me, licet indignum, facere participem, in vitam eternam. Esto mihi Domine turris fortitudinis à facie inimici. Da mihi bone IESV gratiam, ut nunc digne te sumam: tuoque, ductu & adiutorio, tandem ex temporali & brevi peregrinatione mea, ex hac valle lachrymarum, perveniam ad patriam caelestem, & requiem sempiternam à te nobis promissam: ubi te laudem, & in aeternum glorificem.

Tandem ubi perceperis hoc sacratissimum Eucharistie mysterium, devotè gratias age Divinae bonitati, pro hoc & omnibus Dei beneficiis: suppliciterque ora, ut eadem Divina bonitas pro sua immensa Misericordia velit tanta eius in te beneficia non fuisse frustra collata: sed tibi cooperari in bonum, & proficere in vitam aeternam. Ideo EUCHARISTIA dicitur. Dives & magna hereditas, digna est gratiarum actione: maxime, cum nullo iure, sed mera gratia datur. Gratiam fideiussoris tui ne obliviscaris, ait sapiens: dedit enim pro te animam suam. Agnosce & confitere cum magna gratiarum actione, quod te corpore & sanguine suo, non autem auro & argento Christus ab aeterna morte redemerit. Huc pertinet, quod Christus post institutum Sacramentum huiusmodi dixisse legitur. Deinde etiam imitare Christum pro te passum: sequere vestigia eius. Dic in egritudine

E 4 tua.

Lud. Berus.
de Prap. ad
mort.
Luc. 18.
Matt. 14. 20.
Matt. 8.

Psal. 60.

Eccl. 29.

1. Pet. 2.
Matth. 26.

72 DE DEI ERGA PECCAT. POENIT. AFFECTV,
tua: Domine si tu pro me tanta passus es: cur non ego
quoque patiar acerbiora commertus? Fiat igitur vo-
luntas tua. Paratum cor meum Deus; paratum cor
meum: cantabo & psallam in gloria mea. Quia magna
est super celos misericordia tua: & vsque ad nubes ve-
ritas tua. Da nobis auxilium de tribulatione: quia va-
na salus hominis. De S. Vnctione vide lib. 4. cap. 9.

Matt. 6. &
16.
Psalm. 107.

Christi D. N. interna, & spiritali quodam & arca-
no modo, ad peccatricem quidem, sed pœnitentem
animam Allocutio: qualem se erga peccato-
rem de peccatis suis dolentem & relapscentem
exhibere velit, demonstrans. A doctiss. sanctis-
simoque viro IOAN. Lanspergio conscripta.

In Pharetra
Diuini a-
moris.

CHRISTVS LOQVITVR.

CAPVT

XXI.
Prouerb. 8.
Ioan. 3.

Esa. 53.

Rom. 4.

EGo diligentes me diligo: & delicia mea, esse cum fi-
liis hominum. Sic dilexi mundum, vt in mortem
darem animam meam: ne pereat, sed habeat vitam æ-
ternam, quicumque in me crediderit. Ego, ô anima, pro
te laboravi, esurivi, sitiui, contemptum & persecutio-
nem passus sum. Vulneratus sum propter iniquitates
tuas, attritus propter scelera tua: mortuus propter de-
licta tua, resurrexi propter iustificationem tuam. Ad
hac omnia me impulit Amor, quo te diligo, & in filiam
adoptionis adscisco. Itaq; tu respiciens ad amantem re-
uertere: in vulnere meorum sanguine lauare: virtu-
tibus & vita mea meritis vestire. Omnia hac lubens
tribuo: imò vt amantissimus pater hac offerens, tibi oc-
curro in amplexum: ad osculum te recipio, & ad reda-
mandum te inuito. Reuertere filia, & mundare. Præbe
cor tuum mihi: quia præter hoc aliud abs te non desidero.
Porro, quomodo tota ad me reuertaris: quomodo in corde
tuo

tuo mihi delicias prepares: quomodo amorem meum reficias: quo denique modo tu quoque reficiaris, aduerte.

Ei qui ad vitam correctiorem aspirat, qui mihi se totum nititur dedicare: necessarium est, ut vita mala retroacta primum verè poeniteat. Sit itaq, ad minus dolor in iudicio rationis, ut peccando se male fecisse iudicet: optetq, ex toto corde se non fecisse, nolitq, deinceps peccare: nulla re magis carere velit, quàm peccato: nihil minus optet, aut magis excretur, quàm peccatum. Doleat igitur, quia peccauit, quia me offendit: atque damnablem se iudicet, quod peccauerit: & quod non dolet, quantum deberet. Ego enim vestram attendo miseriam, vestram imbecillitatem, vestram paupertatem: nec ullo modo bona voluntati desperandum est, quantamlibet cordis sentiat ariditatem seu frigiditatem, quando vellet se non peccasse: statuitq, propter me posthac nolle peccare. Non ergo tristeris, si fortassis imaginationes patiaris ac phantasias, quasi iratus sim, adeo ut nolim placari, nolim indulgere, nolim te ad gratiam recipere: hac surria sunt diaboli, quibus ad desperationem te nititur pertrahere, mentiens, quod nolim dimittere. Tu autem, ô anima, noli credere: quicquid sentias, non consentias desperationi. Optes te non offendisse: statuas nolle peccare. Quod si iterum deliqueris, iterum quoque surge: & de nouo propositum non delinquendi statue. Si tertio deliqueris, tertio resurge. Denique quarto, quinto: & si postremo septuagies septies cecideris quotidie, toties ad me reuertere: & ego suscipiam te. Nonne melius est, ut suscipiam te, quàm amittam: simulq, omnes labores meos & poenas pro tui redemptione toleratas perdam? Nihil ergo, ô anima, nihil ô filia sanguine meo redempta, te à me auocet: nihil detineat, nihil remoretur. Et si diabolo te tradideris, si me centies negaueris: dole quia fecisti, &

ego dimitto tibi peccatum. Non sit in oculis tuis adeo magnum peccatum, quod spem venia adimat: non adeo multum, quod meam misericordiam posse superare existimes. Nihil refert apud me, à multis an à paucis peccatis redimam: & magnus & parvus peccator aequè egèt misericordia mea: quæ inexhaustibilis omnibus fluit & abundat. Non potest misericordiam meam vincere malitia tua. Quanto plura tu habes peccata, tanto libentius ego ignosco pœnitenti. Inde enim elucet maior gloria mea: quanto maiori peccatori maiorem erogo misericordiam. Non sum durus, non sum maleuolus, non sum parcus: sed totus in te, ô filia liberalis, profusus & prodigus. Nihil minus habeo, si omnia mundi peccata tua sola fecisses, & tibi omnia dimitterem. Mihi ergo te committe: scito hoc mihi præcipuè placere, vt de me sentias in bonitate: & in simplicitate cordis me queras. Sentias me benignum, piũ, compassiuũ, misericordem, optimũ. Confide mihi: Spera in me. Non potes mihi nimis piũ aut misericordem aestimare: modo super misericordiam meam non deliqueris, non potes nimis mihi confidere. Exercitium igitur tuum sit, bene de me sentire, quòd nolim te damnare: quia & reuera quemlibet saluari uolentem, quemlibet non desperantem damnare nolo. Sufficit, ô filia, quòd peccasse doleas: quòd peccare etiam demceps nolis. Jam in statu es salutis: quid trepidas? Diues ego sum, & clemens in miserationibus infinitis. Sic me cogita. Inde enim maiore me afficis honore, quàm quòd quasi crudellem aut durum me imagineris: aut ita formides, quasi ad hoc solum vigilem, quomodo capiam aut inuoluam homines. Jam vero de Satisfactione pro peccatis, hoc consilium tu amplectere: vt quidquid manus tua potest, instanter opereris: non tamen eo animo aut eo fine, quasi tu peccata tua

Sapient. 1.

Eccles. 9.

ta tua

patua redimere velis, aut satisfacere queas. Sed age omnia, ut mihi placeas quem offendisti. Me roga potius, & ita mihi confide, ut meritis Passionis & Vna mea sanctissima, tua velim abolere delicta: & pro illis Patri meo satisfacere. Hec humilitas, hacq; fiducia ad me tua, quibus te ipsum operaque tua vilificas, me verò ac Merita mea extollis, omnia satisfactionis tuae opera excellit: & me inclinatur ad te, ut Meritorum meorum thesaurum tibi faciam communem. Quandoquidem VNA GUTTA SANGVINIS MEI excellit, & valoris ac satisfactionis plus habet, omnibus meritis humanis: & ideo pro peccatis totius mundi satisfacit. Quapropter hoc sit studium tuum precipuum, ut beneplacitum meum non negligas: ut me continuè cogites, desideres, ames: & quae iussi, siue per me, siue per vicarios meos, imò quacumque volo, diligenter perficias. Et si mille millium peccatorum haberes acervos, omnia tibi sicut vnum peccatum dimitto. Neque enim distat apud me, saluare ex paucis vel ex multis peccatis: vnde mille peccata sicut vnum ignosco. Mirum est quod dicturus sum, certissima tamen indubitaq; fide tenendum. Si totus mundus esset globus igneus, & in medio eius de lini stipula pugillus vnus: hic ex sua naturali inclinatione non tam cito flammaram reciperet incendium, quam recipit abyssus Miserationum mearum peccatorem poenitentem & conuer- ti volentem: quia in illa actione naturali quantulacunque peteretur morula, licet minima, ac fortasse imperceptibilis: hic verò nulla penitus mora inter poenitentem & remittentem, inter gementem & gemitus exaudientem interuenit.

Eius-

Cano. vitæ
spirit. cap. 1.
1. & 38.

CAPVT
XXII.

Psalm. 50.

Eiusdem generis, ad spiritum contribulatum, & cor contritum & humiliatum, (splendida piissimi & eruditiss. viri LVD. Blosij commonefactio: qua nihil excogitari melius potest.

DEum time & ama. Omni diligentia custodi cor tuum: ubique cura, vt illud purum habeas: semper sollicitus esto, ne peccando DOMINVM MAIESTATIS offendas. Veruntamen si peccaueris, de eius misericordia non diffidas. Quantumuis multa atque enormia fuerint peccata tua, nunquã de venia desperaueris. Corruisti? Surge, conuertere ad medicum anima tua: & viscera pietatis eius tibi patebunt. Iterum corruisti? Iterum surge, & gеме, clama: & miseratio Redemptoris tui suscipiet te. Corruisti tertio, & quarto, & sepius? Surge rursus: plange, suspira, humiliare: & Deus tuus non te deseret. Nunquam despexit, neque despiciet unquam cor contritum: nunquam reiecit, neque reiciet unquam confugientes ad se, per veram poenitentiam. Si non desinis surgere, ille non desinet te excipere. Quare etiamsi centies, etiamsi millies, intra vnius horula spatium lapsus fueris, toties cum sancta spe venia resurge, quoties cadis: & resurgens gratias age ipsi Domino, quod te vel grauius corruere, vel in ruina iacere d'utius non permisit. Etiamsi post innumera gratie beneficia accepta, Deum (quod absit) abnegaueris, & eius Sacramenta pedibus conculcaueris: agnosce humiliter culpam, detestare facinus, animo propone non amplius peccare, firmiter statue melius viuere, & de venia securus esto. Neque enim tua malitia aut infirmitas tanta esse potest, vt misericordiam Dei superet: qua modum & terminos non nouit. Deus est OMNIPOTENS: pari facilitate innumeras peccatorum myriadas in momento re-

mittit,

mittit, sicut unum peccatum. Est & BENIGNISSIMVS: omnino vult tibi parcere, vult esse propitius, si vis humiliari: si vis à peccatis abstinere, vitamq; corrigere. Ergo non te conturbet delictorum præteritorum memoria: sed consoletur verba Apostoli, dicentis: Hæc aliquando quidem fuistis: sed abluti estis, sed sanctificati estis, sed iustificati estis in nomine Domini nostri IESV CHRISTI, & in Spiritu Dei nostri. Non potes Bonitati eius nimis fidere: modò non abutaris ea, ad peccandi facilitatem. O si scires, quàm paratus sit ipse Christus Dominus sua innocentia Deum Patrem placare: eiq; reconciliare suos electos, qui ex humana fragilitate peccarunt, & statuunt deinde peccata vitare. Noster est Ad-uocatus, & loquitur pro nobis: vt malorum pœnitentes, facillimã semper obtineamus veniam. Sic enim Ioannes electus ille discipulus ait: Si quis peccauerit, aduocatum habemus apud Patrem, IESVM CHRISTVM: ipse est Propitiatio pro peccatis nostris. Itaque dum Christum cogitas, omnem terroris aut amaritudinis conceptum exclude: & ipsum misericordissimo benignissimoq; oculo intueri ea quæ creauit, persuasum habe: qui etiam ita tibi intendit, ita curam tui iugiter habet, quasi tu solus in toto terrarum orbe vineres. Timeant Dei iustitiam ac furorem qui ad Deum non conuertuntur: peccata peccatis cumulant, & dicunt, quid feci? qui nolunt intelligere vt bene agant. Hi enim ad iram eius spectant, quandiu tales permanent. At peccatores qui in se reuer-si surgunt, atque ad Patrem misericordiarum conuersi, ex corde dicunt: Pater peccaui in cœlum & coram te, miserere mei: Hi, inquam, peccatores cõfidant in Domino. Nam ipse procul dubio eos suscipiet, susceptosq; iustificabit, & iustificatos in regnum suum aliquando ad-mittet. Comprehendi non potest quanta charitate, quàm

pater-

1 Cor. 6.

Rom. 8.

1 Ioan. 2.

Luc. 15.

paternis visceribus ubique nostram salutem ipse desideret ac procuret. Nulla unquam mater tam tenerè dilexit filium uteri sui, quàm tenerè nos diligit. Fasciculus stuparum in ignem ingentem missus, non ita repente incenditur, quàm repente Deus peccatis nostris propter ineffabilem pietatem & misericordiam suam ignoscit, dum verè nos poenitet vita male acta: dumq; ad eum humiliter conuersi veniam petimus, integra voluntate stantentes, melius deinceps viuere. Neque enim vult mortem peccatoris, sed magis vult, ut conuertatur & viuat.

Et in quacunque die, inquit, conuersus fuerit impius ab impietate sua, nō nocebit ei impietas eius. Quid hac Dei promissione liberalius? Non ait: Si biennio, si bimestri, si biduo ante mortem conuersus fuerit: sed in quacunque die conuersus fuerit, in quacunque die ingemuerit, saluus erit: modo verè recteq; ingemiscat. Licet igitur insipiens cogitatio tua obmurmuret atque obstrepat, clamitans vitam tuam talem non fuisse, ut sperare debeas te peruenturum ad eternam illam gloriam: responde cum sancta humilitate & pia fiducia: Scio cui credidi: scio me ineffabili charitate adoptatum esse in filium: licet Domino facere quod vult. Vult autem misereri & parcere: vult saluare: quia sic decet eius Clementiam atque Bonitatem. Non multitudo, nō enormitas peccatorum meorum, non miseria quotidiana fragilitatis meae me terrere potest, dum illius Incarnationem, Passionem ac Mortem memoria repeto. Ipse me redemit, ipse sanguinem sudit: ac moriendo debitum exoluit. In immensum maior est eius Misericordia, quàm sit aut esse possit mea iniquitas. Sacrosancta illius vulnera testantur me esse reconciliatum: si verè me poenitet iniquitatum: si verè eum diligere concupisco. Beata sua brachia in cruce expandit, ut me peccatorem suscipiat atque complectatur:

ego

Zach. 33.

ego inter illa & vivere & mori desidero. Quisquis pius Dei cultor, & orthodoxus Ecclesia Cathol. filius es: eo modo te sub mortem confirmare debes. Si bona voluntatis es, si Deum amare cupis: in eo dives es, licet in te alioqui pauper admodum ac nudus. Potes enim humiliter tibi usurpare ea quae ille pro te fecit ac pertulit. Tibi homo factus, laboravit, ieiunavit, vigilavit & oravit: tibi persecutiones, iniurias, opprobria, ludibria, flagella, dolores & angustias pertulit: tibi sanguinem sudit & animam posuit: tibi resurrexit & in caelum ascendit. Iam si cum tantis Meritis Dei tui, tua atque adeo omnium hominum uniuersa peccata comparaueris, quid erunt? Haec dicuntur, non ut superbe confidas: sed ne humilis factus dissidas.

Iam ostendendum, Mortem non esse malum quiddam: nempe, ut minori cum molestia, alacres ac lubentes eam, cum aduenerit, subeamus egroti.

Ostensio, quod Mors malum non sit: & ideo hominem Deo libenter se resignare, Mortemque alacriter subire debere.

Nulla potest esse incunditas inter has vitae nostrae amaritudines aut dolores: quae vel ex corporis ipsius infirmitate, vel extrinsecus accidentium incommoditate generantur. Anxij enim semper, & ad ipsa latuitia vota suspensi quodam fluctuamus incerto, sperantes dubia pro certis, incommoda pro secundis, caduca pro solidis: nihil habentes potestatis in arbitrio, firmitatis in voto. At si quid contra voluntatem acciderit, perditos nos putamus: plusque aduersorum dolore frangimur, quam secundorum fructu potimur. Esto tamen, manet inoffensus, immunis à doloribus, perpes in voluptatibus vitae cursus humane: quid tamen commodi consequi potest

CAPVT.

XXIII.

Ex Oratione
D. Ambrosij
de Fide Resurrectionis
Vide eiusdem
lib. de Bone
mortis. cap.
1. & seq.

rest anima in istiusmodi corporis conclusa compaginibus,
 & quibusdam membrorum angustiis coartata? Si caro
 nostra carcerem fugit, si detestatur omne quicquid eua-
 gandi facultatem negat, quāto magis anima nostra cor-
 poreum istud euadere gestit ergastulum, quā motu aëreo
 libera nescimus quō vadat, aut unde veniat? Scimus
 tamen quōd corpori superviuat: & ea iam depositis pro-
 prii sensus repagulis expedita, libero cernat obtutu, quā
 ante sita in corpore non videbat. Quod exemplo dor-
 mientium possumus aestimare, quorum animi velut se-
 pulto quiete corpore, ad altiora se subrigunt, & renun-
 ciant corpori rerum absentium vel etiam celestium vi-
 siones. Ergo si mors carnis & seculi nos absoluat erum-
 nis, utique malum non est: quā libertatem restituit, &
 excludit dolorem: quā erumnarum omnium malorum-
 que perfugium est, & fida statio securitatis, ac portus
 quietis. Nunquid autem in hac vita non experimur ad-
 uersa? Quas non procellas tempestatesq; perpetimur?
 Quibus non exagitamur incommidis? Cuius parcityr
 meritis? Nam & sanctos legimus viros grania in hoc
 mundo & multa perpeffos, sine suffragatione merito-
 rum, cum erumna laborum. Proinde S. Iob dixit: Per-
 eat dies illa in qua natus sum. Cognouerat, nasci, malo-
 rum omnium esse principium: & ideo idiem qua natus
 est, perire optauit, vt tollereter origo incommodorum: &
 optauit perire diem generationis, vt resurrectionis acci-
 peret. Et Propheta Dauid ait: Notum fac mihi Do-
 mine finem meum, & numerum dierum meorum qui
 est, vt sciam quid desit mihi. Nouerat non posse id quod
 perfectum est, hic comprehendi: & ideo ad ea quæ sunt
 futura properabat. Nunc enim ex parte scimus, & ex
 parte cognoscimus: tunc autem id quod perfectum est,
 poterit comprehendi, cum reuelata facie nobis speculari
 de ma-

Genes. 28. 37
 2. Reg. 12. 18
 Iob 3.

Psal. 38.

1. Cor. 13.

de maiestatis aternitatisq; diuina cœperit relucere non
 umbra sed veritas. Nemo tamen festinaret ad finem,
 nisi vita istius fugeret incommoditatem. Et ideo idem Psal. 38.
 etiam Propheta quare ad finem festinet, exposuit dicens:
 Ecce veteres posuisti dies meos, & habitudo mea tan-
 quam nihil ante te: veruntamen vniuersa vanitas om-
 nis homo viuens. Quid igitur videmur fugere? Vani-
 tatem. Aut quid nos delectat in hoc seculo vanè contur-
 bari, thesaurū pecuniarum condere, & ignorare cui cō-
 gregemus heredi? Petamus à nobis amoueri plagas, eripi
 nos, & insipienti seculo carere, de peregrinatione diutur-
 na ad illam redire patriam & naturalem domum. 1. Petr. 1.
 In hac enim terra aduene sumus & peregrini: remigran-
 dum eò unde descendimus: ambiendū & obsecrandum
 non perfunctorie, sed obnixè, ut à dolis & ab iniquitate
 loquacium liberemur. sicut ille prolongatum suum in- Psal. 119.
 gemuit incolatum, & cum peccatoribus & iniquis se ha-
 bitare deplorat. In his verò omnibus, cogitemus, quod
 Balaam dixit: Moriatur anima mea in animis iu- Num. 23.
 storum, & fiat semen meum sicut semen iustorum. Verè
 hoc secundum prophetiam optat. Qui enim viderat or-
 tum Christi, vidit eius triumphalem mortem: vidit in
 eo perennem hominum Resurrectionem, & ideo mori non
 timet resurrecturus. Vnius Christi morte mundus re-
 demptus est: Mors eius Vita est omnium. Omnes pro-
 inde qui sacrosancta Ecclesia copulati, Diuini nominis
 appellatione censentur, prerogatiuam resurrectionis, &
 delectationis aeternae gratiam consequentur: quoniam
 veniet ab oriente & occidente, & ab aquilone & austro, Lucæ 11.
 & recumbent in regno Dei. Et ideo beatus qui custodit
 verba prophetia huius, qua nobis resurrectionem eui-
 dentioribus testimoniis reuelauit, dicens: Et vidi mor- Apoc. 10.
 tuos magnos & pusillos stantes ante sedem, & libros ape-
 ruerunt:

F

ruerunt:

ruerunt: & alius liber apertus est, qui est vita, & indicati sunt mortui de scriptis in libris secundum facta sua. Et dedit mare mortuos qui in ipso erant, & inferi dederunt mortuos qui penes se erant. Ne ergo dubites quemadmodum resurgant, quos inferi reuolunt, mare redit: accipe etiam quomodo promittatur gratia futura iustorum. Et audiui, inquit, vocem magnam de caelo dicentem: Ecce tabernaculum Dei cum hominibus, & habitabit cum illis: & ipsi populus eius erunt, & ipse Deus cum illis erit illorum Deus. Et delebit omnem lacrymam de oculis eorum: & mors non erit amplius, neque luctus, neque clamor, neque dolor ultra erit. Compara nunc, si placeat, atque contende vitam hanc cum illa vita. Elige si potes perpetuam corporis vitam in labore & ruminaq; miserabili tantarum commutationum, volorumq; tadio, fastidio voluptatum. Nonne si Deus ista perpetuare velit, illa diligeres? Nam si per se ipsa vita fugienda est, ut sit molestiarum fuga, requies arumnarum: quanto magis ea requies est expetenda, cui futura Resurrectionis voluptas perpetua succedet: ubi nulla criminum series, nulla illecebra delictorum? Quis in dolore tam patiens, qui non mortem oret? Quis in infirmitate tam constans, ut non optet mori se potius, quam debilem viuere? Quis in moerore tam fortis, ut non desideret eo se vel moriendo defungi? Quod si ipsi nobis dum viuimus displicemus, cum viuendi finem praestitum esse nouerimus: quanto amplius vita nos taderet istius, si sine fine futuros nobis labores huius corporis cerneremus? Quis est igitur, qui se velit mortis exortem? Aut quid grauius immortalitate miserabili? Si in hac vita inquit, in Christo tantum sperantes sumus, miserabiliores sumus omnibus hominibus: non quod in Christo sperare sit miserum, sed quia Christus sperantibus in se vitam alteram

Apoc. 11.

1 Cor. 15.

alteram preparauerit. Hæc enim peccato obnoxia est, illa premio reseruata. Vide plura lib. II. sequente, cap. I. II. III. XV. Item libro VI. cap. II. & seq.

Quæ verissima & firmiss. Consolatio, in terrore Mortis: & quod præsentissimum Remedium aduersus omnem mortis metum.

Verissima firmissimâq; Consolatio, ac verè Ancora CAPVT
sacra, in omnibus ærumnose huius vite procellis XXIIII.
& miseris, & in ipsa morte, est Doctrina filij Dei D. N.
Iesu Christi. Sic autem dicit: Omne quod dat mihi Pa- Ioan. 6.
ter, ad me veniet: & eum qui venit ad me, non eijciam
foras, quia descendi de cælo, non ut faciam voluntatem
meam, sed voluntatem eius qui misit me. Hæc est enim
voluntas eius qui misit me Patris: ut omne quod dedit
mihi, non perdam ex eo, sed resuscitem illud in nouissimo
die. Hæc est autem voluntas Patris mei qui misit me:
ut omnis qui videt filium et credit in eum, habeat Vitam
eternam: & ego resuscitabo eum in nouissimo die. Et ite- Ioan. 11.
rum: Ego sum Resurrectio & Vita: qui credit in me,
etiam si mortuus fuerit, viuet: & omnis qui viuit & cre-
dit in me, non morietur in æternum. Hanc cælestem Do- Ioan. 1.
ctrinam filius Dei, qui est in sinu Patris, humano generi
proposuit & enarrauit: ac sua Resurrectione, aliorumq;
mortuorum resuscitatione confirmauit. Nam & Ar- Matt. 9,
chisynagogi filiam in lecto mortuam: & vidua filium Luc. 7.
extra portam Naim mortuum iam delatum: Lazarum
Ioan. 11.
verò sepultum, à morte sua voce excitauit: nimirum ut
ostenderet hæc esse efficacissimam & firmiss. Consola-
tionem, qua humana mentes verè in hac acerba morien-
di necessitate sustentari queant, quam hauriunt ex Re-
surrectione mortuorum: cum filius Dei victor mortis, ex
Dan. 12.
Esa. 25.
Apoc. 7. 21.
terra puluere totum genus humanum resuscitabit: et ab
F 2 oculis

oculis sanctorum omnes lachrymas absterget: eorumque tristitiam in letitiam, luctum in cantum, paupertatem in ubertatem, mortem in vitam commutabit. Qua certe consolatione nihil est dulcius, nihil efficacius: nec quicquam inueniri potest, quod hominis Christiani cor in eo potissimum rerum statu, ita feriat, & in intimos animi sinus tam valide penetret, atque hæc: que latissimum omnium miseriarum & calamitatum portum demonstrat. Debent ergo semper in conspectu esse rationes, tanquam presentissimum Remedium morti opponendum, istæ quæ sequuntur, ex Doctrina filij Dei desumptæ: exhibent enim verissimam & firmissimam Consolationem.

I.
Genes. 1.
Sap. 2.
Rom. 5. & 6

Matt. 10.
Iob 14.

Prima est: Omnibus hominibus, propter peccatum, moriendum est. Et, ut nemo casu nascitur, sic nemo casu extinguitur: Deus enim dat & auferit vitam. Et omnia Deo sciente & permittente nobis eueniunt. Vestri, inquit, & capilli capitis omnes numerati sunt. Et S. Iob ait: Breues dies hominis sunt, numerus mensum eius apud te est: constitisti terminos eius, qui præteriri non poterunt. Cum ergo homines omnes morti, Dei iudicio sint subiecti, quod exempla totius generis humani testantur: iniustum fuerit, atque superba impotentisque arrogantiæ, inæqualitatem appetere: & cum nascendi legem susceperis, moriendi necessitatem omnia ad eundem finem reuocantem, subire nolle. Deinde cum Deus repetat suam, hoc est, animam quam dedit: quæ impudentia, imò quæ insania est, Dei voluntati repugnare: maximè cum is ex innumerabilibus malis, ad celestis gloriæ quietem nos transferre expetat? Itaque communem sortem lubenti animo ferre, & Deo cum gratiarum actione obtemperare debemus, cum ille iubet nos ex hac lachrymarum valle, è loco miseriæ, è terra maledictioni obnoxia, demigrare in terram nouam, in locum
volu-

voluptatis, in ciuitatem caelestem, in qua iustitia habitat, in qua mors non inuenitur: ubi neque luctus, neque clamor, neque dolor ullus erit: ubi dabitur corona pro cinere, oleum gaudij pro luctu, pallium laudis pro spiritu mœroris. Ubi victor miles illis hymnicis Angelorum sociatus choris, cantat Deo sine cessatione canticum de canticis Sion: Nobile perpetua caput amplectente Corona.

Secunda: Si vitam nostram piè institueret, aut malè actam deslere, ac pœnitere curauerimus, nihil nobis obesse mors hac naturalis poterit: propter eum, qui per Osée quondam dixit: Ero mors tua o mors: ero morsus tuus inferne. Hic est D. N. Iesus Christus: per quem victoriam dedit nobis Deus. In morte namque Christi mors mortua est, quia vita mortua occidit mortem: plenitudo vitæ deglutit mortem: absorpta est mors in Christi corpore. Unde & nos dicemus in Resurrectione, triumphantes & cantantes: Vbi est mors contentio tua? ubi est mors aculeus tuus? Gratius tibi Christe tua agimus creatura, quòd tam potentem aduersarium nostrum, dum occideris, occidisti. Quid ante miserius homine, qui eterna mortis terrore prostratus, viuendi sensum ad hoc tantum acceperat, ut periret? Sed flammea illa romphea custos paradisi, & presidentia foribus Cherubim, Christi restincta & reserata sunt sanguine. Quia ergo Deus filium suum unigenitum misit in hunc mundum, ut pro nobis moreretur, & mortis acerbitatem mitigaret: mors que prius erat transitus ad infernum, Christi gratia iam porro aditus est ad cali regnum: & qua olim initium fuerat eternorum cruciatuum, nunc accessus est ad fruitionem caelestium gaudiorum.

Tertia: Ex diuinis literis certissimum est, quòd Anima piorum in morte non extinguuntur cum corporibus,

F 3 sed

1. Petr. 3.
Apoc. 21.
Esa. 61.
August. Medit. cap. 27.
Psalm. 136.

II.

Osée 13.
1. Cor. 15.
August.
Tract. 12. in Ioannem.
Hieron. in Epitaphio Nepotia.

III.

Esa. 57.
Genes. 25. 35
& 49.
Ex. 3. 3.
Matt. 22.

sed colliguntur & apponuntur ad populum suum. Sicut de Abrahamo scribitur: Congregatus est ad populum suum. Eadem de Isaac & Iacob leguntur. de quibus Dominus dicit: Ego sum Deus Abrahamæ, & Deus Isaac, & Deus Iacob, Non est autem Deus mortuorum, sed viventium: omnes ergo illi viuunt. Itaq; piorum hominum Anima, etiam si nobis euanescere videantur, tamen non pereunt, sed induta stolis albis, quæ sunt imago latitiæ & immortalitatis: & palmas tenentes manibus suis, quæ victoriam ostendunt: adstant ante thronum in conspectu Agni, Deumq; lata & grata voce celebrant. Si igitur sollicitus es de Anima charissimi patris vel matris, aut coniugis, filij, filie, fratris, sororis, vel cuiuscunque propinqui aut amici, qui pie obiit: an sit amplius: ubi sit: & quid agat: scies eam non extinctam esse cum corpore, sed viuam & exultantem in conspectu Dei delectari in letitia: ac tanta quidem, ut non rediret ad hanc vitam, etiamsi totius orbis terrarum principatum posset obtinere. Idem etiam te gaudium excipiet, eadem tu quoque perfrueris latitiæ: si in timore Dei te continueris: & in Fide, Spe, & Charitate hinc migraueris.

Apoc. 7.

Psalm. 67.

Eccles. 27.

IIII.

Quarta: Non tantum anima post mortem superstes manet, sed Corpus etiam ex puluere terræ resuscitatum suæ Anima dulcissima hospiti coniungetur: ut semper cum Domino viuat. Cuius resuscitationis & resurrectionis modum S. Paulus docet 1. Cor. xv. & 1. Thes. IIII. Feras igitur patienter & constanti animo crucem tibi impositam à Deo: ipse te & omnes homines post modicum temporis ex terræ puluere excitabit: ut liber ab omni dolore, luctu, lachrymis, coelestibus spiritibus coniungaris: ubi non tabescas nec putrescas amplius, nec ultra timebis malum: sed letaberis & delectaberis gaudio, quod oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis

Iob 5.
Esa. 64.
1. Cor. 2.

minis ascendit. Hinc Apostolus Paul. scribit: Scimus quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur, quod adificationem ex Deo habemus, domum non manufactam, eternam in calis.

2. Cor. 5.

Quinta: Vehementer animare nos debet & consolari Auxilium IESU CHRISTI: qui infirmitates nostras accepit, & agrotationes nostras portauit. Cuius tanta est potentia, ut facile eos curare possit, de quorum salute spes nulla relinquitur: bonitas tanta, ut quos hinc migrare velit, nunquam deserere possit. Ideo dixerat: Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, vsque ad consummationem seculi. Et S. Stephano, cum lapidaretur, calis apertis ostensus est stans a dextris virtutis Dei: nempe ut nos quoque illuc oculos & animum sustollamus, praesidiumq; certissime adfuturum expectemus. Qui ideo etiam participauit carni & sanguini, ut per mortem destrueret eum, qui habebat mortis imperium, id est, diabolus: & liberaret eos qui timore mortis per totam vitam obnoxij erant seruituti. Proinde si Christus victor est mortis: vtiq; & suos in ipsa morte sustinebit, misertus infirmitatis humanae, quam ipse quoque portare dignatus est.

V.
Math. 8.

Math. 28.

Act. 7.

Hebr. 2.

Mortem Christianis ex aqua & Spiritu sancto renatis, & Christi cruce ac passione redemptis, non debere esse formidabilem, S. Cypriani Consolatio.

Sermone de
Mortalitate.

MOri timeat, qui ex aqua & Spiritu sancto renatus non est: qui non Christi cruce & passione censeatur. Mors Iudeis & gentibus, & Christi hostibus pestis est. Dei autem seruis salutaris excessus est. Qui ergo spe viuimus, & in Deum credimus, & Christum pro nobis passum esse, & resurrexisse, confidimus, in ipso

CAPVT
XXV.

E 4

manentes,

Ioan. 11.

manentes, & per ipsum, atque in ipso resurgentes, quid ipsi recedere istinc de seculo nolumus: aut nostros recedentes quasi perditos plangimus ac dolemus? ipso Christo Domino & Deo nostro monente & dicente: Ego sum Resurrectio & Vita: qui credit in me, licet moriatur, viuet: & omnis qui viuit & credit in me, non morietur in aeternum. Si in Christum credimus, fidem verbis eius & promissis habeamus: & non morituri in aeternum, ad Christum; cum quo victuri & regnaturi semper sumus, laeta securitate veniamus. Quod interim morimur, ad immortalitatem morte transgredimur: nec potest vita aeterna succedere, nisi hinc contigerit exire: non est exitus iste, sed transitus: & temporali itinere decurso ad aeterna transgressus. Quis non ad meliora festinet? Quis non mutari & reformari ad Christi speciem, & ad caelestis gratiae dignitatem venire citius exoptet? Paulo Apostolo predicante: Nostra autem conuersatio in caelis est: unde & Dominum expectamus Iesum Christum, qui reformabit corpus humilitatis nostrae configuratum corpori claritatis suae. Tales nos futuros, & Christus Dominus pollicetur: quando, ut cum illo simus, & cum illo in aeternis sedibus viuamus, atque in regnis caelestibus gaudeamus, Patrem pro nobis precatur, dicens: Pater, quos mihi dedisti, volo ut ubi fuero, & ipsi sint mecum: & videant claritatem, quam mihi dedisti, priusquam mundus fieret.

Philip. 3.

Ioan. 17.

Quis optimus moriendi modus.

CAPVT.
XXVI.

Esa. 32.

Optimè moritur, qui in Fide, Spe, & Charitate moritur. His enim tribus comparatur recta illa constitutio, & hilaris ac bona spe perfusa animi aequitas. Hinc Esaias de pulchritudine pacis, de tabernaculis fiducia, & requie opulenta concionatur. Hinc David

Rex

Rex ait: In pace in idipsum dormiam & requiescam. Et iterum: Quemadmodum desiderat cervus ad fontes aquarum: ita desiderat anima mea ad te Deus. Sitiuit anima mea ad Deum fontem viuum, quando veniam & apparebo ante faciem Dei? Item Simeon: Nunc dimittis seruum tuum Domine, secundum verbum tuum in pace. Et S. Paulus desiderat dissolui, & mori inter lucra supputat. Quod ergo per omnem vitam meditandum atque exercendum est, id in morte vel maxime prestandum. Excitanda proinde omnibus modis Fides, fulcienda Spes, accendenda Charitas: vt de Scripturis sanctis nihil hesitantes, nullis corporalium passionum procellis fracti, nullis demonum prestigiis circumuenti: sed contra potius, impenetrabili scuto Fidei, inuicti animi robore, excluso mortis pauore, & extinctis ignitis Satanae iaculis, procul ab omnibus terrenis affectibus, ad caelestis vitae desiderium erecti, cum certa Resurrectionis spe, cum plena de Misericordia Dei, de Meritis Iesu Christi D. N. deq; gratia Spiritus sancti fiducia, leta securitate obdormiamus in Domino: eiusdem Christi IESV opem assidue implorantes, atque in Dei manibus animas nostras commendantes. Sic S. Stephanus dum lapidibus extinguitur, inclamat: DOMINE IESV, suscipe spiritum meum: vt & nos, cum anima nostra deficit, & a corporis compage diuellitur; nobis diffisi, Christo maxime confisi, eam DIVINAE committamus FIDEI, & permittamus POTESTATI.

Psal. 4.
Psal. 41.

Luc. 1.

Philip. 1.

Ephes. 6.

Act. 7.